

EUROOPA KOMISJON

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid

Juhised komisjonile ja liikmesriikidele juhtimis- ja kontrollisüsteemide hindamise ühise metoodika kohta
liikmesriikides

VASTUTUSE VÄLISTAMINE

„Käesoleva töödokumendi on koostanud komisjoni talitused. Selles sätestatakse kohaldatavate ELi õigusaktide alusel Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide seire, kontrolli või rakendamise seotud isikutele ja asutustele tehnilised juhised ELi eeskirjade tõlgendamiseks ja kohaldamiseks kõnealuses valdkonnas. Dokumendi eesmärk on pakkuda komisjoni talituste selgitusi ja tõlgendusi kõnealuste eeskirjade kohta, et hõlbustada programmi rakendamist ja edendada häid tavaid. Juhised ei piira Euroopa Kohtu, Üldkohtu ega komisjoni otsuste tõlgendusi.”

Sisukord

LÜHINIMETUSTE LOETELU	4
1. Taust	5
1.1. Viited õigusaktidele	5
1.2. Juhiste eesmärk	5
2. Juhised	6
2.1. Põhinõuded ja hindamiskriteeriumid	6
2.2. Hindamisetapid	6
I lisa. Põhinõuded ja hindamiskriteeriumid	11
1. Korraldusasutusele ja selle vahendusasutus(t)ele esitatavad põhinõuded	11
Põhinõue 1. Ülesannete piisav lahusus ning piisavad süsteemid aruandluseks ja seireks juhtudel, kui vastutav asutus usaldab ülesannete täitmise teisele asutusele	11
Põhinõue 2. Tegevuste sobiv valik	11
Põhinõue 3. Toetusesaajate piisav teavitamine	12
Põhinõue 4. Piisavad juhtimise kontrollitoimingud	13
Põhinõue 5. Kasutusel on tõhus süsteem tagamaks, et kõiki kulude ja audititega seotud dokumente säilitatakse, et kindlustada piisav kontrolljälg	14
Põhinõue 6. Töökindel süsteem andmete kogumiseks, salvestamiseks ja säilitamiseks seire, hindamise, finantsjuhtimise, kontrolli ja auditeerimise otstarbel, sealhulgas ühendused toetusesaajatega elektroonilise andmevahetuse süsteemide kaudu	14
Põhinõue 7. Proportsionaalsete pettusevastaste meetmete tulemuslik rakendamine.....	15
Põhinõue 8. Sobivad menetlused juhtkonna kinnitava avalduse, lõplike auditiaruannete ja tehtud kontrollide aastakokkuvõtete koostamiseks	16
2. Sertifitseerimisasutusele ja selle vahendusasutus(t)ele esitatavad põhinõuded.....	16
Põhinõue 9. Ülesannete piisav lahusus ning piisavad süsteemid aruandluseks ja seireks juhtudel, kui vastutav asutus usaldab ülesannete täitmise teisele asutusele	16
Põhinõue 10. Sobivad menetlused maksetaotluste koostamiseks ja esitamiseks	17
Põhinõue 11. Sobivate elektrooniliste raamatupidamisandmike säilitamine deklareeritud kulude ja vastava avaliku sektori panuse kohta.....	18

Põhinõue 12. Sobiv ja täielik arvestus sissenõutavate, sissenõutud ja tühistatud summade kohta	18
Põhinõue 13. Sobivad menetlused raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks ning nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse sertifitseerimiseks	18
3. Auditeerimisasutusele esitatavad põhinõuded.....	19
Põhinõue 14. Ülesannete piisav lahusus ja piisavad süsteemid tagamaks, et mis tahes muu asutus, kes teeb programmi auditeerimisstrateegia kohaselt auditeid, on oma tegevuses vajalikul määral sõltumatu ning võtab arvesse rahvusvaheliselt aktsepteeritud auditeerimisstandardeid.....	19
Põhinõue 15. Piisavad süsteemiauditid	20
Põhinõue 16. Piisavad tegevusauditid	20
Põhinõue 17. Piisavad raamatupidamise aastaaruannete auditid.....	21
Põhinõue 18. Piisavad menetlused usaldusväärse auditiarvamuse esitamiseks ja iga-aastase kontrolliaruande koostamiseks	22
II lisa. Põhinõuete hindamine hindamiskriteeriumide ja asutuste kaupa	23
III lisa. Üldine järeldus juhtimis- ja kontrollisüsteemi kohta.....	30
IV lisa. Põhinõuete seos määramiskriteeriumidega	31

LÜHINIMETUSTE LOETELU

Auditeerimisorgan	Organ, kes teeb auditeerimisasutuse pädevusse kuuluvaid auditeid, nagu on sätestatud ühissätete määruse artikli 127 lõikes 2
Finantsmäärus	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL, EURATOM) nr 966/2012 ¹
Komisjoni delegeeritud määrus	Komisjoni delegeeritud määrus, (EL) nr 480/2014, 3. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013 ²
Ühissätete määrus	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013 ³

---

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1416480945454&uri=CELEX:32012R0966>

² http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.138.01.0005.01.ENG

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1303>

1. TAUST

1.1. Viited õigusaktidele

Määrus	Artiklid
Määrus (EL) nr 1303/2013 (edaspidi „ühissätete määrus”)	Neljanda osa I jaotis „Juhtimine ja kontroll”

1.2. Juhiste eesmärk

Käesolevate juhiste eesmärk on pakkuda audiitoritele praktilist töövahendit, mille abil hinnata liikmesriikides Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide (v.a Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond) programmide jaoks loodud juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimimist.

Juhistes tuginetakse aastatel 2007–2013 jõus olnud juhistele ja järeldustele, milleni jõudis töörihm, kuhu olid kaasatud komisjoni regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadi, tööhõive-, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraadi ning merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi audititalituste töötajad, et koostada võrdlusraamistik eesmärgiga:

- selgitada kasutatavaid põhinõudeid (vt ühissätete määrus ja komisjoni delegeeritud määrus);
- selgitada iga põhinõude puhul kasutatavaid hindamiskriteeriume;
- anda suuniseid iga põhinõude kohta ja asutuste kaupa järelduste tegemiseks;
- anda suuniseid programmi või programmide rühma juhtimis- ja kontrollisüsteemi (või selle osa) kohta üldise järelduse tegemiseks, võttes arvesse kõiki olemasolevaid tegureid, mis maandavad riske, või mis tahes kompenseerivaid kontrole.

Seega on juhised ette nähtud eeskätt eespool nimetatud komisjoni talituste auditiosakondadele ja auditeerimisasutustele, et tagada objektiivsus, järjepidevus ja läbipaistvus, kui hinnatakse juhtimis- ja kontrollisüsteemide vastavust põhilistele regulatiivsetele nõuetele. Juhistes kirjeldatud hindamisetapid hõlmavad süsteemiauditite tegemisel rakendatavat meetodikat. Auditeerimisasutustel palutakse lähtuda juhistest korraldusasutuste, sertifitseerimisasutuste ja vahendusasutuste süsteemiauditite tegemisel või teiste kaasatud auditeerimisorganite tegevuse üle järelevalve teostamisel, et tagada audititulemuste ühtlustamine ning kanda hoolt selle eest, et kontrolliahela eri osadesse kuuluvatel audiitoritel oleks võimalik tugineda üksteise tööle.

Juhiste punkt, milles käsitletakse auditeerimisasutuste toimimise hindamist, on ette nähtud eelkõige komisjoni audititalitustele, kuid seda võivad kasutada ka auditeerimisasutused, et hinnata teiste auditeerimisorganite tööd juhtimis- ja kontrollisüsteemi raames või teostada nende töö üle järelevalvet, ent samuti enesehindamisvahendina seismaks hea selle eest, et nende enda auditimenetlused vastavad komisjoni ootustele.

Siinset dokumenti soovitatakse tungivaltp arvesse võtta ja kasutada vajaduse korral enesehindamisvahendina ka korraldusasutustel, sertifitseerimisasutustel ja nende vahendusasutustel.

Juhistega ei ole võimalik hõlmata kõiki ettetulevaid olukordi. Iga auditi kvaliteedi kontrolliga tuleb tagada süsteemi kohta tehtud üldise järelduse põhjendatus, esitatud auditiarvamuse kooskõla auditi tulemustega ning selle nõuetekohane põhjendamine ja dokumenteerimine.

Juhistel on neli lisa: I lisa on esitatud põhinõuded ja iga põhinõude vajalikud hindamiskriteeriumid; II ja III lisa on kokkuvõtlikud tabelid, mis on ette nähtud kasutamiseks audiitoritele ja millega luuakse raamistik, et koostada ajavahemikuks 2014–2020 süsteemide kaupa üldine arvamus põhilistele regulatiivsetele nõuetele vastavuse kohta; IV lisa on tabel, kus määramiskriteeriumid on seostatud põhinõuetega.

2. JUHISED

2.1. Põhinõuded ja hindamiskriteeriumid

Juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavad 18 põhinõuet ja nende toimimise hindamise kriteeriumid on loetletud I lisa.

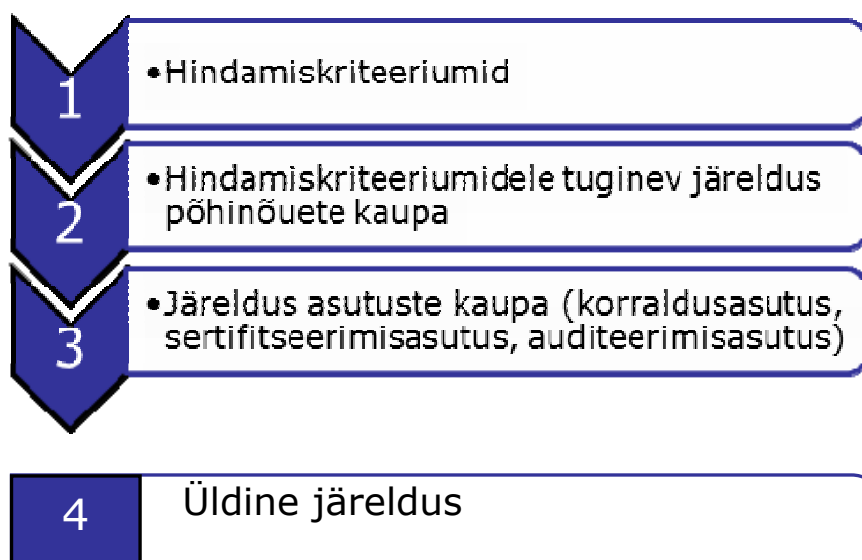
Neid kohaldatakse järgmiste asutuste suhtes:

1. Korraldusasutus ja kõik vahendusasutused, kellele on ülesanded delegeeritud (kaheksa põhinõuet, mis hõlmavad 36 hindamiskriteeriumi);
2. Sertifitseerimisasutus ja kõik vahendusasutused, kellele on ülesanded delegeeritud (viis põhinõuet, mis hõlmavad 18 hindamiskriteeriumi);
3. Auditeerimisasutus ja kõik auditeerimisorganid, kes auditeerivad auditeerimisasutuse nimel (neli põhinõuet, mis hõlmavad 27 hindamiskriteeriumi).

Iga põhinõude juures on kirjeldatud hindamiskriteeriume. Mittevastavus nendele kriteeriumidele viitab süsteemi puudustele ja seega ohule, et komisjonile on esitatud eeskirjadevastaseid kulusid ja et liikmesriikidele on makstud liiga suuri hüvitisi.

2.2. Hindamisetapid

Juhtimis- ja kontrollisüsteeme hinnatakse allpool esitatud skeemi kohaselt.

Tuleb rõhutada, et auditeerimistulemuste järjepidevuse tagamist silmas pidades on hindamisprotsessi kõikides etappides suur tähtsus nii audiitori ametialasel arvamusel kui ka tõhusal kvaliteedikontrollil.

Et saavutada kõrge kindlustase ning avaldada arvamust juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimimise kohta, tuleks teha süsteemiauditeid, sealhulgas katsetada peamistes asutustes tehtavate põhikontrollide vastavust. Selliseid vastavuskatseid tuleks teha mitme projekti ja tehingu puhul korraldusasutuse, sertifitseerimisasutuse, nende vahendusasutuste ja auditeerimisasutuse tasandil.

Sertifitseerimisasutuse ja selle vahendusasutus(t)e tasandil tehtavate kontrollide testidest võib olla kasu ka raamatupidamise aastaaruannete auditite tegemisel (vt komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõige 3).

Kontrollide testideks kasutatava valimi koostamise meetoodika (näiteks valik kvalitatiivsete tunnuste põhjal või hinnanguline valik) kohta peaks tegema otsuse kas auditeerimisasutus (liikmesriikide puhul) või komisjon. Kui ühe programmi raames tegutseb suur hulk vahendusasutusi, võib moodustada neist põhikontrollide testideks sobiva valimi. Vahendusasutuste valimi koostamisel tuleks hinnata asjakohaselt riske, pidades silmas selliseid tegureid nagu vahendusasutuste tegevuse riskiprofiil, vahendite maht, tegevuse keerukus ja/või uudsus, organisatsiooni struktuuri kohandused, töötajate erialateadmised jne. Igal juhul määratleb audiitor vastavalt auditeerimisstandarditele oma auditiaruandes auditi ulatuse ja täpsustab, kas tema järeldused hõlmavad kogu süsteemi või mõnda selle osa.

Kontrollide testides kasutatava valimi suuruse kindlaksmääramise meetoodika peab olema kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandarditega (nt INTOSAI, IFAC või IIA).

Katsete tulemused koos muude kvalitatiivsete elementide ja auditimenetlustega moodustavad hindamise aluse.

Audiitorid peavad tegema igas etapis (st kõigepealt iga hindamiskriteeriumi, siis iga põhinõude, seejärel iga asutuse ning lõpuks juhtimis- ja kontrollisüsteeme käsitleva üldise järelduse puhul) järeldused järgmiste kategooriate põhjal.

1. kategooria. **Toimib hästi. Ei vaja parandamist või vajab seda vähesel määral.** Puudusi ei ole tuvastatud või need on vähetähtsad. Neil puudustel puudub või on väike mõju hinnatud põhinõuete, asutuste või süsteemi toimimisele.
2. kategooria. **Toimib, kuid vajab mõningast parandamist.** On tuvastatud mõned puudused. Puuduste mõju hinnatud põhinõuete, asutuste või süsteemi toimimisele on mõõdukas. On antud soovitusel, mida auditeeritud asutus peab rakendama.
3. kategooria. **Toimib osaliselt, kuid vajab olulist parandamist.** On tuvastatud suured puudused, mis seavad fondid silmitsi eeskirjade eiramise ohuga. Mõju põhinõuete, asutuste või süsteemi toimimise tõhususele on märkimisväärne.
4. kategooria. **Sisuliselt ei toimi.** On tuvastatud arvukad tõsised ja/või ulatuslikud puudused, mis seavad fondid silmitsi eeskirjade eiramise ohuga. Mõju põhinõuete, asutuste või süsteemi toimimise tõhususele on märkimisväärne – hinnatud põhinõuded, asutused või süsteemid toimivad vaevu või ei toimi üldse.

II ja III lisa on mõeldud selleks, et hindamist igas etapis hõlbustada.

2.2.1. Hindamiskriteeriumid

Esimeses etapis hinnatakse iga põhinõude puhul kasutatavaid hindamiskriteeriume, määrates kindlaks, milline neljast eelnimetatud kategooriast vastab kõige paremini auditeeritava programmi igale hindamiskriteeriumile.

Iga kriteeriumi läbipaistva ja objektiivse hindamise tagamiseks tuleks kasutada II lisa.

Väärrib rõhutamist, et iga hindamiskriteeriumi liigitamisel sobivasse kategooriasse peavad audiitorid lähtuma enda ametialasest arvamusest, võttes arvesse ka kõiki muid kättesaadavaid auditi tõendusmaterjale, mida tuleb samuti analüüsida. Auditi tõendusmaterjalid võivad hõlmata kõiki auditi käigus järjest kogunenud teadmisi, sealhulgas süsteemikirjelduste läbivaatamisel saadud teavet, määramiste auditite raames koostatud arvamusi ja aruandeid, menetluskorra käsiraamatuid, juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimist, järelepärimisi või juhtimis- ja kontrollisüsteemiga hõlmatud asutuses korraldatud küsitlusi.

2.2.2. Järeldus põhinõuete kaupa

Teises etapis teatakse põhinõuete kaupa järeldus nende hindamiskriteeriumide alusel, mida on esimeses etapis juba eelnevalt hinnatud. Põhimõtteliselt on põhinõuete hindamisel otsustavaks teguriks kindlustasemele avalduv üldine mõju. Sellega seoses tuleks esitada järgmised küsimused.

- Kuidas mõjutab konkreetse hindamiskriteeriumi või põhinõude täielik või osaline täitmatajätmine vigade või eeskirjade eiramise kindlakstegemist ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi?
- Kas see täitmatajätmine suurendab ennetamata, avastamata ja/või nõuetekohaselt kõrvaldamata jäänud eeskirjadevastaste või ebaseaduslike kulude tõenäosust?

Järgmised juhised kujutavad endast näidet järelduste kohta, mida võidakse selles etapis teha (pärast põhikontrollide testide ühendamist muude kvalitatiivsete elementidega):

- kui üks või mitu hindamiskriteeriumi kuuluvad 3. või 4. kategooriasse, võib audiitor loogiliselt järeldada, et põhinõuet ei saa liigitada 1. kategooriasse ja tõenäoliselt ka mitte 2. kategooriasse;
- kui enamik hindamiskriteeriume kuulub ühte kategooriasse, võib audiitor loogiliselt järeldada, et see annab kindla aluse põhinõude liigitamiseks samasse kategooriasse;
- põhinõuet ei tohi üldjuhul liigitada kõrgemasse kategooriasse kui see, kuhu kuulub tema kõige madalama hinnangu saanud hindamiskriteerium, küll aga on võimalik teha erand järgmiste hindamiskriteeriumide puhul.

Korraldusasutus

2.3. Kõik laekunud taotlused registreeritakse. Seda tehakse taotluse kättesaamisel. Igale taotluse esitajale antakse tõend taotluse kättesaamise kohta ja iga taotluse menetlemisel tehtud edusammude kohta peetakse arvestust.

2.5. Otsused taotluste ja projektide heakskiitmise või tagasilükkamise kohta peaks tegema asjakohane isik või organ. Tulemused tuleks teha teatavaks kirjalikult ja taotluste heakskiitmise või tagasilükkamise põhjused tuleks selgelt esitada. Edasikaebamismenetlus ja sellega seotud otsused tuleks avaldada.

5.3. Kehtestatud on menetlused, mis tagavad piisava kontrolljälje kindlustamiseks kõikide vajalike dokumentide hoidmise vastavalt ühissätete määruse artiklis 140 sätestatud nõuetele, see tähendab menetlused, mis käsitlevad dokumentide kättesaadavust.

Sertifitseerimisasutus

11.3. Sertifitseerimisasutus kindlustab – salvestades ja säilitades elektroonilisel kujul iga tegevuse raamatupidamisandmikud – piisava kontrolljälje, mis toetab kõiki maksetaotluste ja raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks vajalikke andmeid. Sertifitseerimisasutuse kontrolljälj peaks võimaldama komisjonile deklareeritud kulude kooskõlastavat võrdlemist korraldusasutuselt või vahendusasutustelt saadud kuluaruannetega.

13.5. Kehtestatud on asjakohased menetlused, et tagada komisjoni õigeaegne teavitamine ELi eelarve täitmisest kooskõlas finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punktiga a.

Auditeerimisasutus

18.5. Aruandeaastat käsitlevad kontrolliaruanne ja auditiarvamus peaksid hõlmama kõiki Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgil elluviidavates programmides osalevaid liikmesriike.

Järelduse tegemisel lähtuvad audiitorid enda ametialasest arvamusel, võttes arvesse kõiki võimalikke tegureid, mis maandavad riske. Audititoimikus tuleb esitada ja registreerida piisavad auditi tõendusmaterjalid.

2.2.3. Järeldus asutuste kaupa

Kolmandas etapis tehakse järeldus asutuste kaupa, võttes aluseks tulemused, mis saadi teises etapis kõikide põhinõuete liigitamisel sobivatesse kategooriatesse. Kasutada tuleks II ja III lisa. II lissasse on koondatud hindamine põhinõuete alusel, et teha järeldus asutuste kaupa, III lisa aga, kus on esitatud vastavustabel, seostatakse asutuste kaupa tehtud järeldused süsteemi kohta tehtud üldise järeldusega (seos neljanda etapiga).

Põhinõuete hindamisel asutuste kaupa ei ole võimalik ette näha kõiki võimalikke tekkivaid kombinatsioone. Sellegipoolest võib anda järgmised juhised.

1. Iga põhinõuet tuleb hinnata ühe asutuse sees muudest põhinõuetest eraldi. See tähendab, et ühe põhinõudega seotud vajakajäämist ühes asutuses ei saa korvata teise põhinõudega, mis on samas asutuses hästi täidetud. Kompenseerivaid kontrole kaalutakse üksnes süsteemile üldise hinnangu andmisel (neljas etapp).
2. Mõned põhinõuded on seaduslikkuse ja korrektsuse ning asjaomase asutuse nõuetekohase toimimise seisukohalt esmatähtsad. Ühissätete määruse artikli 2 punktis 39 määratletud suurte puuduste kindlakstegemise kriteeriumid on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse artiklis 30 ja neid kohaldatakse järgmiste asutuste suhtes:
  - korraldusasutus: põhinõuded 2 (tegevuste valik), 4 (juhtimise kontrollitoimingud) ja 5 (kulude ja audititega seotud dokumentide kontrolljälg);
  - sertifitseerimisasutus: põhinõue 13 (aastaruannete koostamine ja sertifitseerimine);
  - auditeerimisasutus: põhinõuded 15 (süsteemiauditid), 16 (tegevusauditid) ja 18 (usaldusväärne auditiarvamus ja iga-aastase kontrolliaruande koostamine).
3. Kui eespool punktis 2 nimetatud seitse esmatähtsat põhinõuet liigitatakse 1. või 2. kategooriasse, peaks see avaldama üldisele järeldusele soodsat mõju.
4. Kui mõni punktis 2 nimetatud esmatähtis põhinõue või kaks või enam muud põhinõuet liigitatakse asutuse puhul 3. või 4. kategooriasse, ei saa seda asutust üldjuhul paigutada 3. või 4. kategooriast kõrgemale. Teisisõnu ei saa esmatähtsa põhinõude täitmisel esinevaid puudusi tasakaalustada asjaomase asutuse puhul muude põhinõuete liigitamisega paremasse kategooriasse.
5. Kui mõni ülesannetest on delegeeritud vahendusasutustele, tuleb II ja III lisa veelgi liigendada ning kohaldada korraldusasutuse/sertifitseerimisasutuse puhul kasutatavaid kriteeriume, et teha järeldus vahendusasutuste kaupa ja selle põhjal üldine järeldus korraldusasutuse või sertifitseerimisasutuse kohta.

Sobiva järelduse tegemiseks asutuste kaupa peavad audiitorid lähtuma käesolevate juhiste III lisa tabelis esitatud üldise järelduse hindamisel enda ametialasest arvamusel.

2.2.4. Üldine järeldus

Selles viimases etapis loovad audiitorid seose asutuste kaupa tehtud järelduse ning programmi juhtimis- ja kontrollisüsteemi kohta tehtud üldise järelduse vahel, selgitades välja kõik riske maandavad tegurid ja kompenseerivad kontrollid, mis võivad asutuses olemas olla ja vähendada tõhusalt üldise juhtimis- ja kontrollisüsteemiga seotud riske.

Kui audiitor näiteks järeldab, et sertifitseerimisasutuse tehtav kontroll on puudulik või ei ole piisavalt tõhus, kuid korraldusasutuses (või delegeerimise korral vahendusasutuses) kontrollitakse juhtimist kvaliteetselt ja tõhusalt, võib sellega väheneda eeskirjadevastaste kulude tõendamise ja komisjonile esitamise oht. Tuletatakse meelde, et põhinõue 4 (juhtimise kontrollitoimingud) on juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaitsmisel eeskirjade eiramise eest endiselt kõige tähtsam ja esimene kaitseliin. Seepärast on oluline väärtustada selle põhinõude korrektset täitmist hindamaks riski, et komisjon hüvitab eeskirjadevastaseid kulusid. Tuleb rõhutada, et enne nende kontrollide arvessevõtmist riske maandava teguri või kompenseeriva kontrollina tuleks koguda tõendusmaterjali kõnealuste kontrollide nõuetekohase toimimise kohta. Teine riske maandava teguri näide, mida võiks enne auditiarvamuse esitamist arvestada, on tegevuskava rakendamine, millega on juhtimis- ja kontrollisüsteemi tulemuslikult täiustatud (et vältida tulevikus samasugust eeskirjade eiramist) ning kõrvaldatud on peamised eeskirjade eiramised, mis on varem valimi või juhtimise kontrollitoimingute kontrollimisel avastamata jäänud (varem deklareeritud finantskorrektsioonid).

Audiitor määrab kindlaks tehingute korrektsusega seotud jääkriski taseme ja koostab lõpuks süsteemi kohta üldise järelduse, milles hinnatakse süsteemi vastavust põhilistele regulatiivsetele nõuetele. Kasutada tuleks III lisa.

1. Süsteemide üldisel hindamisel kasutatakse samu kategooriaid kui üksikute põhinõuete ja asutuste hindamisel, et tagada tulemuste järjepidevus menetluse kõigis etappides.
2. Enne kui määrata kindlaks tehingute korrektsusega seotud jääkriski tase, peab audiitor võtma eespool kirjeldatud viisil arvesse riske maandavate tegurite olemasolu.

Seejärel määratakse juhtimis- ja kontrollisüsteemi kohta tehtud üldise järelduse põhjal kindlaks kindlustasemed ja tegevusauditite usaldatavustasemed. Iga-aastase kontrolliaruande koostamisel saab audiitor seejärel vormistada programmi kohta auditiarvamuse, ühendades juhtimis- ja kontrollisüsteemi kohta tehtud järeldused tegevusauditite ja raamatupidamise aastaaruannete auditite tulemustega, ning esitada vajaduse korral soovitusel edasiseks tegevuseks.

Peale selle peaks liikmesriik kasutama auditeerimist selleks, et kohaldada ühissätete määruse artikli 124 lõiget 5 määramiskriteeriumide täitmise seirekohustuse kohta. Selle töö lihtsustamiseks on IV lisas esitatud tabel, milles esitatakse määramiskriteeriumide ja asjaomaste põhinõuete omavaheline seos.

I LISA. PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID

Käesolevas lisas tutvustatakse juhtimis- ja kontrollisüsteemi peamisi elemente ning hindamiskriteeriume, võttes arvesse ajavahemikul 2014–2020 kohaldatava õigusraamistiku miinimumnõudeid. Asutuste kaupa liigendatud peamised elemendid on kavandatud ja olulised selleks, et tagada kulude seaduslikkus ja korrektsus ning ühissätete määruse alusel Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidelt (v.a Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond) toetust saavate programmidega hõlmatud tegevuste tegelik elluviimine.

1. Korraldusasutusele ja selle vahendusasutus(t)ele esitatavad põhinõuded

Põhinõue 1. Ülesannete piisav lahusus ning piisavad süsteemid aruandluseks ja seireks juhtudel, kui vastutav asutus usaldab ülesannete täitmise teisele asutusele

(ühissätete määruse artikli 72 punktid a, b, e ja h, artikli 122 lõige 2, artikli 123 lõiked 1 ja 6 ning artikli 125 lõige 1)

Hindamiskriteeriumid

1.1. Ülesannete selge kirjeldus ja jaotus (organisatsiooni struktuur, ametikohtade ligikaudne arv, nõutav kvalifikatsioon ja kogemus, töö kirjeldus), sealhulgas sellise ametliku dokumenteeritud kokkuleppe olemasolu, kus on selgesõnaliselt kindlaks määratud ülesanded, mille korraldusasutus on delegeerinud vahendusasutus(t)ele.

1.2. Korraldusasutuse ja vahendusasutuste eri tasanditel ja eri ülesannete tarvis on olemas vajalikud töötajad ja nõutav pädevus, pidades silmas asjaomaste programmide arvu, suurust ja keerukust, sealhulgas võimalikku tegevuse edasiandmise korda.

1.3. Ülesannete lahususe põhimõtte järgimine korraldusasutuse tegevuse organiseerimisel ning korraldusasutuse ja teiste juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaasatud asutuste (sertifitseerimisasutus või selle vahendusasutused, auditeerimisasutus või teised auditeerimisorganid) vahel, kui see on asjakohane, ja eriti juhul, kui liikmesriik on otsustanud jätta sertifitseerimisülesande korraldusasutusega samasse haldusstruktuuri.

1.4. Olemas on täielikud ja piisavad ning vajaduse korral ajakohastatavad menetlused ja käsiraamatud, mis hõlmavad kõiki korraldusasutuse ja vahendusasutuste peamisi tegevusi, sealhulgas eeskirjade eiramisega ja alusetult makstud summade tagasimaksmisega seotud aruandlus- ja seiremenetlused.

1.5. Kehtestatud on asjakohased menetlused ja kord, et teostada vahendusasutus(t)ele delegeeritud ülesannete täitmise tõhusat seiret ja järelevalvet, tuginedes asjakohastele aruandlusmehhanismidele (vahendusasutuse meetodika läbivaatamine, vahendusasutuse teatatud tulemuste korrapärane läbivaatamine, sealhulgas võimaluse korral vahendusasutuse tehtud töö uuesti teostamine valimi alusel).

1.6. Proportsionaalsuse põhimõtet silmas pidades on loodud raamistik, millega tagatakse vajaduse korral nõuetekohane riskijuhtimine, eelkõige juhul, kui tegevust muudetakse märkimisväärselt ning juhtimis- ja kontrollstruktuure kohandatakse.

Põhinõue 2. Tegevuste sobiv valik

(ühissätete määruse artikli 72 punkt c ja artikli 125 lõige 3)

Hindamiskriteeriumid

2.1. Korraldusasutus on koostanud seirekomisjonile heakskiitmiseks sobivad valikumenetlused ja -kriteeriumid, mis:

- a. tagavad, et tegevus aitab saavutada asjakohase prioriteediga seotud konkreetseid eesmärgid ja tulemused;
- b. on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad;
- c. võtavad arvesse meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamist ning ühissätete määruse artiklites 7 ja 8 sätestatud säästva arengu põhimõtteid.

2.2. Taotluste esitamise kutsed avaldatakse⁴.

Taotluse esitamise kutseid reklaamitakse, et jõuda kõikide võimalike toetusesaajateni, ning neis kirjeldatakse selgelt kasutatavat valikumenetlust ning toetusesaajate õigusi ja kohustusi.

2.3. Kõik laekunud taotlused registreeritakse.

Seda tehakse taotluse kättesaamisel. Igale taotluse esitajale antakse tõend taotluse kättesaamise kohta ja iga taotluse menetlemisel tehtud edusammude kohta peetakse arvestust.

2.4. Kõiki taotlusi ja projekte hinnatakse vastavalt kohaldatavatele kriteeriumidele.

Hindamine on järjepidev ja mittediskrimineeriv. Kasutatavad kriteeriumid ja hindamispunktid on kooskõlas seirekomisjoni heaks kiidetud ja kutsele märgitud kriteeriumide ja hindamispunktidega.

Korraldusasutus seisab taotluste ja projektide hindamisel hea selle eest, et hindajatel on nõutav pädevus ja nad on sõltumatud.

Peale selle peaks korraldusasutus eraldi veenduma, et:

- a. valitud tegevus jääb asjaomas(t)e fondi(de) rakendusalasasse ning selle võib arvata programmi sekkumiskategooriasse;
- b. toetusesaajal on haldus-, finants- ja toimimissuutlikkus, et täita vahendite eraldamisega seotud tingimusi;
- c. on järgitud tegevuse suhtes kohaldatavaid õigusakte, kui tegevus on alanud enne rahastamistaotluse esitamist;
- d. rahastamiseks välja valitud tegevused ei hõlma toiminguid, mis olid osaks tegevusest, mille suhtes on kohaldatud või oleks tulnud kohaldada toetuse tagasinõudmise menetlust pärast tootmistegevuse ümberpaigutamist väljapoole programmiala.

Kõik selle hindamise etapid tuleb nõuetekohaselt dokumenteerida.

2.5. Otsused taotluste ja projektide heakskiitmise või tagasilükkamise kohta peaks tegema korrektselt volitatud isik vastutavas määratud asutuses, tulemused tuleks teha kirjalikult teatavaks taotlejale edastatavas lepingus või otsuses (või mõnes muus võrreldavas dokumendis) ning taotluste heakskiitmise või tagasilükkamise põhjused tuleks selgelt esitada. Edasikaebamismenetlus ja sellega seotud otsused tuleks avaldada.

Põhinõue 3. Toetusesaajate piisav teavitamine

(ühissätete määruse artikli 125 lõike 3 punkt c)

Hindamiskriteeriumid

---

⁴ Ei kohaldata, kui ELi vahendid eraldatakse otse teatavate riiklike, piirkondlike või kohalike projektide jaoks.

3.1. Toetusesaajate tõhus teavitamine nende õigustest ja kohustustest, eriti programmi kohta kehtestatud riigisisestest rahastamiskõlblikkuse eeskirjadest, kohaldatavatest ELi rahastamiskõlblikkuse eeskirjadest, iga tegevuse toetamisel kohaldatavatest tegevuse raames tarnitavate toodete või osutatavate teenuste eritingimustest, rahastamiskavast, rakendamise ajalistest raamidest, eraldi arvepidamist või vastavaid raamatupidamiskoode käsitlevatest nõuetest, säilitatavast ja edastatavast teabest. Samuti peaksid olema selgelt sõnastatud ja toetusesaajatele edastatud teavitamise ja avalikustamisega seotud kohustused.

3.2. Programmi jaoks kehtestatud selgete ja ühemõtteliste riigisiseste rahastamiskõlblikkuse eeskirjade olemasolu.

3.3. Sellise strateegia olemasolu, millega tagatakse toetusesaajate juurdepääs vajalikule teabele ja piisaval tasemel juhendamisele (teabelehed, voldikud, seminarid, õpikojad, veebisaidid jne).

Põhinõue 4. Piisavad juhtimise kontrollitoimingud

(ühissätete määruse artikli 72 punktid c ja h, artikli 125 lõike 4 punkt a ning lõiked 5 ja 6)

Hindamiskriteeriumid

4.1. Juhtimise kontrollitoimingute hulka kuuluvad:

- a. toetusesaajate kõikide hüvitamistaotluste halduskontroll. Korraldusasutus või selle vahendusasutus(ed) peaks(id) kohaldama enne tõendamist toetusesaajate esitatud kõikide hüvitamistaotluste suhtes halduskontrolli ning uurima nii maksenõuet kui ka sellele lisatud asjakohaseid tõendavaid dokumente. Toetusesaajatelt kontrollimise otstarbel nõutavate tõendavate dokumentide ulatus ja liik määratakse kindlaks iga toimikuliigi või toetusesaaja puhul tehtava riskihindamise põhjal;
- b. kui projekt toimib korralikult, peaksid korraldusasutus ja selle vahendusasutus(ed) kontrollima tegevust kohapeal, pidades silmas nii praktilisi kui ka finantsalaseid edusamme (nt seoses koolitusmeetmetega).

4.2. Korraldusasutus või selle vahendusasutus(ed) võib/võivad kontrollida üksikuid tegevusi kohapeal valimi alusel. Kohapealsete kontrollide sagedus ja ulatus peab olema proportsionaalne avaliku sektori toetusega, mis on tegevuse jaoks eraldatud, ja riskiga, mille on kindlaks teinud korraldusasutus või selle vahendusasutus(ed) oma halduskontrollide ning auditeerimisasutus kogu juhtimis- ja kontrollisüsteemi hõlmavate auditite käigus. Arvestuse pidamisel tuleks kirjeldada kasutatud valimimeetodit, teha kindlaks valitud tegevused ning anda ülevaade kontrolli põhjal tehtud järeldustest ja avastatud eeskirjade eiramisest.

4.3. Olemas peaksid olema kirjalikud menetlused ja põhjalik kontroll-leht, mida saaks kasutada juhtimise kontrollitoiminguteks, et avastada mis tahes olulisi väärkajastamisi. See tähendab, et kontroll-leht peaks hõlmama vähemalt järgmiste aspektide kontrollimist:

- a. hüvitamistaotluse õigsus;
- b. rahastamiskõlblik periood;
- c. vastavus heakskiidetud projektile;
- d. vastavus heakskiidetud rahastamismäärale (kui on asjakohane);
- e. vastavus asjakohastele rahastamiskõlblikkuse eeskirjadele ning ELi ja riigisisestele eeskirjadele riigihangete, riigiabi, keskkonna, rahastamisvahendite, säästva arengu ja avalikustamise, võrdseid võimalusi käsitlevate nõuete ja mittediskrimineerimise kohta;

- f. projekti tegelik seis, sealhulgas toote või teenusega seotud tegelikud edusammud ning vastavus toetuslepingu tingimustele ning väljundeid ja tulemusi käsitlevatele näitajatele;
- g. deklareeritud kulud ning kontrolljälje olemasolu ja vastavus mitme kuluartikli puhul;
- h. eraldi raamatupidamissüsteem või vastavad raamatupidamiskoodid kõikide tegevusega seotud tehingute puhul tegevuste korral, mille eest on makstud hüvitist tegelikult kantud rahastamiskõlblike kulude põhjal. Selle eraldi raamatupidamissüsteemi või asjaomaste raamatupidamiskoodide abil saab kontrollida 1) selliste kulude korrektset jaotust, mis on seotud kaasrahastatud tegevusega vaid osaliselt, ja 2) teatavat liiki kulusid, mida peetakse rahastamiskõlblikuks üksnes teatavas ulatuses või proportsionaalselt muude kuludega.

4.4. Säilitada tuleks tõendusmaterjalid järgmiste toimingute kohta:

- a. haldus- ja kohapealne kontroll, sealhulgas tehtud töö ja saadud tulemused;
- b. tuvastatud puudustega seotud järeelmeetmed.

Need materjalid kujutavad endast tõendavaid dokumente ja teavet aastakokkuvõtte jaoks, mille koostab korraldusasutus.

4.5. Olemas on korraldusasutuse heakskiidetud menetlused, millega tagatakse, et sertifitseerimisasutus saab kogu vajaliku teabe tõendamise otstarbel tehtud kontrollimise kohta.

Juhtimise kontrollitoimingud tuleks viia konkreetse aruandeaasta raamatupidamise aastaaruandes tõendatud kulude puhul lõpule õigel ajal.

Põhinõue 5. Kasutusel on tõhus süsteem tagamaks, et kõiki kulude ja audititega seotud dokumente säilitatakse, et kindlustada piisav kontrollijalg

(ühissätete määruse artikli 72 punkt g, artikli 122 lõige 3, artikkel 140, artikli 125 lõike 4 punkt d ja lõige 8)

Hindamiskriteeriumid

5.1. Tegevuste üksikasjalikke raamatupidamisandmikke ja tõendavaid dokumente (nagu tegevuse tehniline kirjeldus ja rahastamiskava; väljundite ja tulemuste saavutamist käsitlevad edu- ja seirearuanded; taotluse esitamise, hindamise, valiku ja heakskiitmisega seotud dokumendid; pakkumis- ja lepingu sõlmimise menetlusega seotud dokumendid ning kaasrahastatud toodete ja teenuste kontrollimise aruanded) säilitatakse sobival juhtimistasandil ning neis on esitatud ühissätete määruse artikli 25 lõikes 1 sätestatud teave. Raamatupidamissüsteem võimaldab teha kindlaks nii toetusesaajad kui ka muud kaasatud asutused ja põhjendada tehtud makset.

5.2. Korraldusasutus peab arvestust selliste asutuste nimetuse ja asukoha kohta, kelle valduses on kulude ja audititega seotud tõendavad dokumendid. Nende dokumentide hulka kuuluvad kõik piisava kontrollijälje jaoks nõutavad dokumendid, mis võivad olla elektroonilisel kujul, juhul kui toetusesaajate ja asjakohaste asutuste vaheline teabevahetus on vastavalt ühissätete määruse artikli 122 lõikele 3 elektrooniline.

5.3. Kehtestatud on menetlused, mis tagavad piisava kontrollijälje kindlustamiseks kõikide vajalike dokumentide hoidmise vastavalt ühissätete määruse artiklis 140 sätestatud nõuetele, see tähendab menetlused, mis käsitlevad dokumentide kättesaadavust.

Põhinõue 6. Töökindel süsteem andmete kogumiseks, salvestamiseks ja säilitamiseks

seire, hindamise, finantsjuhtimise, kontrolli ja auditeerimise otstarbel, sealhulgas ühendused toetusesaajatega elektroonilise andmevahetuse süsteemide kaudu

(ühisätete määruse artikli 72 punkt d, artikli 112 lõige 3, artikli 122 lõige 3, artikli 125 lõike 2 punktid a, d ja e, lõike 4 punkt d, lõige 8 ning artikkel 140)

Hindamiskriteeriumid

6.1. Olemas on arvutisüsteem, mis suudab koguda, salvestada ja säilitada iga tegevuse puhul komisjoni delegeeritud määruse III lisas nõutava teabe, sealhulgas näitajad ja vaheeesmärgid, ning programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme käsitlevad andmed, mille on esitanud korraldusasutus ühisätete määruse artikli 125 lõike 2 punkti a alusel.

Kui tegevust toetab Euroopa Sotsiaalfond, peaks olema hõlmatud teave üksikute osalejate kohta ja näitajaid käsitlevad andmed peaksid olema liigendatud soo alusel, kui seda nõutakse.

6.2. Kehtestatud on asjakohased menetlused, mis võimaldavad andmeid koondada, kui see on vajalik hindamise, auditite, maksetaotluste ja raamatupidamise aastaaruannete, aastakokkuvõtete ning iga-aastaste rakendamise- ja lõpparuannete, sealhulgas komisjonile esitatavate finantsandmeid käsitlevate aruannete jaoks.

6.3. Kehtestatud on asjakohased menetlused, et tagada:

- a. kõnealuse arvutisüsteemi turvalisus ja hooldamine, andmeterviklus (võttes arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud standardeid, nagu ISO/IEC 27001:2013 ja ISO/IEC 27002:2013), andmete konfidentsiaalsus, saatja autentimine ning dokumentide ja andmete säilitamine eeskätt ühisätete määruse artikli 122 lõike 3, artikli 125 lõike 4 punkti d, lõike 8 ja artikli 140 kohaselt ning
- b. üksikisikute kaitse isikuandmete töötlemisel.

Põhinõue 7. Proportsionaalsete pettusevastaste meetmete tulemuslik rakendamine

(ühisätete määruse artikli 72 punkt h, artikli 122 lõige 2 ja artikli 125 lõike 4 punkt c)

Hindamiskriteeriumid

7.1. Enne programmi rakendamise alustamist hindavad korraldusasutused programmide rakendamise peamiste protsessidega seotud pettuseriski mõju ja tõenäosust. Ideaalis tuleks pettuseriski hinnata kord aastas või üle aasta, sõltuvalt riskitasemest. Pettuseriski hindamise tulemused peaks kinnitama korraldusasutuse kõrgem juhtkond.

7.2. Pettusevastased meetmed on rajatud pettusevastase tsükli neljale põhielemendile: ennetamine, avastamine, kõrvaldamine ja vastutusele võtmine.

7.3. Kehtestatud on piisavad ja proportsionaalsed ning konkreetsete olukordade jaoks kohandatud ennetusmeetmed (nt ülesannete kirjeldused, käitumisjuhendid, juhtkonna seisukoht, vastutuse jaotus, koolitus- ja teadlikkuse suurendamise meetmed, andmete analüüsimine ning pettuse eest hoiatavate märkide ja pettusenäitajate alase teadlikkuse värskendamine), et alandada pettuse jääkrisk vastuvõetavale tasemele.

7.4. Kehtestatud on asjakohased ohumärkide tuvastamise meetmed ja neid rakendatakse tõhusalt.

7.5. Juhuks, kui avastatakse võimalik pettus, on kehtestatud piisavad meetmed, millega kindlustatakse nii pettusekahtlusest kui ka kontrollimisega seotud puudustest teatamiseks selged aruandlusmehhanismid, mis tagavad piisava koordineerimise auditeerimisasutusega, asjaomase liikmesriigi pädevate uurimisasutustega, komisjoniga ja OLAFiga.

7.6. Kehtestatud on asjakohased menetlused, mille abil saab võtta ükskõik millise väidetava pettusejuhtumi suhtes järeelmeetmeid ja nõuda tagasi pettuse teel kulutatud ELi vahendid.

7.7. Kehtestatud on järelkontrolli menetlus, mille abil saab vaadata läbi võimaliku või tegeliku pettusega seotud protsessid, menetlused või kontrollid ning aidata sellega kaasa edasisele pettuseriski hinnangu läbivaatamisele.

Põhinõue 8. Sobivad menetlused juhtkonna kinnitava avalduse, lõplike auditiaruannete ja tehtud kontrollide aastakokkuvõtete koostamiseks

(ühissätete määruse artikli 125 lõike 4 punkt e)

Hindamiskriteeriumid

8.1. Aastakokkuvõtte koostamiseks on kehtestatud asjakohased menetlused, et tagada:

- a. iga programmi puhul kõikide asjaomaste asutuste tehtud auditite ja kontrollide, sealhulgas korraldusasutuse teostatud või korraldusasutuse nimel vahendusasutuste teostatud juhtimise kontrollitoimingute, auditeerimisasutuse teostatud või auditeerimisasutuse volitusel teostatud auditite ja ELi auditite lõpptulemuste piisav läbivaatamine ja järelkontroll;
- b. süsteemides kindlaks tehtud vigade ja puuduste laadi ja ulatuse analüüsimine ning nende vajakajäämist järeldamine (võetud või kavandatud parandusmeetmed);
- c. ennetus- ja parandusmeetmete rakendamine süsteemsete vigade kindlakstegemise korral.

8.2. Juhtkonna kinnitav avaldus peaks põhinema aastakokkuvõttel ja see tuleks koostada vastavalt asjakohases komisjoni rakendusmääruses sätestatud näidisele.

8.3. Aastakokkuvõtte ja juhtkonna kinnitava avalduse koostamisel tehtav töö tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida.

8.4. Aastakokkuvõtte, juhtkonna kinnitav avaldus, vajalikud tõendavad dokumendid ja asjakohane teave tuleb teha hinnangu andmise otstarbel auditeerimisasutusele õigeaegselt kättesaadavaks. Selleks on kehtestatud asjakohased asutusesised tähtajad.

2. Sertifitseerimisasutusele ja selle vahendusasutus(t)ele esitatavad põhinõuded

Põhinõue 9. Ülesannete piisav lahusus ning piisavad süsteemid aruandluseks ja seireks juhtudel, kui vastutav asutus usaldab ülesannete täitmise teisele asutusele

(ühissätete määruse artikli 72 punktid a, b ja e, artikli 123 lõiked 2 ja 6 ning artikkel 126)

Hindamiskriteeriumid

Tagatud peaksid olema järgmised aspektid.

9.1. Ülesannete selge kirjeldus ja jaotus (organisatsiooni struktuur, ametikohtade ligikaudne arv, nõutav kvalifikatsioon ja/või kogemus, töö kirjeldus), sealhulgas sellise ametliku dokumenteeritud kokkuleppe olemasolu, kus on selgesõnaliselt kindlaks määratud ülesanded, mille sertifitseerimisasutus on delegeerinud vahendusasutustele.

9.2. Vajalik hulk piisavalt kvalifitseeritud personali sertifitseerimisasutuse eri tasanditel ja eri ülesannete tarvis, pidades silmas asjaomaste programmide arvu, suurust ja keerukust, sealhulgas võimalikku tegevuse edasiandmise korda.

9.3. Ülesannete lahususe põhimõtte järgimine sertifitseerimisasutuse tegevuse korralduses ning sertifitseerimisasutuse ja teiste juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaasatud asutuste (korraldusasutus ja selle vahendusasutused, auditeerimisasutus ja teised

auditeerimisorganid) vahel, kui see on asjakohane, ja eriti juhul, kui liikmesriik on otsustanud jätta sertifitseerimisülesande korraldusastutusega samasse haldusstruktuuri.

9.4. Täielikud ja piisavad ning vajaduse korral ajakohastatavad menetlused ja käsiraamatud, mis hõlmavad kõiki sertifitseerimisasutuse ja vahendusastutuste peamisi tegevusi, sealhulgas eeskirjade eiramisega (vahendusastutuste teatatud või sertifitseerimisasutuse tuvastatud eiramised) ning alusetult makstud summade tagasimaksmisega seotud aruandlus- ja seiremenetlused.

9.5. Asjakohased menetlused ja kord, et teostada tõhusat seiret ja järelevalvet vahendusastutus(t)ele delegeeritud ülesannete täitmise üle, tuginedes asjakohastele aruandlusmehhanismidele (vahendusastutuse metoodika läbivaatamine, vahendusastutuse teatatud tulemuste korrapärane läbivaatamine, sh võimaluse korral vahendusastutuse tehtud töö uuesti teostamine valimi alusel).

9.6. Proportsionaalsuse põhimõtet silmas pidades raamistik, millega tagatakse vajaduse korral nõuetekohane riskijuhtimine, eelkõige juhul, kui tegevust muudetakse märkimisväärselt ning juhtimis- ja kontrollstruktuure kohandatakse.

Põhinõue 10. Sobivad menetlused maksetaotluste koostamiseks ja esitamiseks

(ühissätete määruse artikli 126 punktid a, e ja f)

Hindamiskriteeriumid

10.1. Kui see on asjakohane, on kehtestatud sobivad menetlused, millega tagatakse, et sertifitseerimisasutus saab korraldusastutusest ja/või selle vahendusastutus(t)elt piisavalt teavet teostatud esmatasandi juhtimise kontrollitoimingute kohta ning auditeerimisasutuse tehtud või auditeerimisasutuse vastutusel tehtud auditite tulemused ning võtab seda teavet ning neid tulemusi arvesse.

- a. Et tagada asjakohase teabe korrapärane ja õigeaegne saabumine, peaks kokkulepitud menetlus sisaldama selle konkreetse teabe selget kirjeldust, mida on vaja saada sertifitseerimise jaoks korraldusastutusest ja auditeerimisasutusest.
- b. Sertifitseerimise otstarbel tuleks kanda hoolt selle eest, et sertifitseerimisasutus on saanud kõik vajalikud tõendavad dokumendid, sealhulgas vajaliku ajakohastatud teabe korraldusastutuse ja selle vahendusastutuste teostatud esmatasandi juhtimise kontrollitoimingute tulemuste kohta ning auditeerimisasutusest või teistelt ELi asutustelt auditiaruanded.
- c. Tuleks tagada programmi rakendamise edenemise kohta koostatud korraldusastutuse ja selle vahendusastutus(t)e aruannete korrapärane, õigeaegne ja dokumenteeritud läbivaatamine, sealhulgas esmatasandi juhtimise kontrollitoimingute tulemuste läbivaatamine enne komisjonile kuludeklaratsiooni koostamist.
- d. Tuleks tagada kõikide asjakohaste laekunud auditiaruannete korrapärane, õigeaegne ja dokumenteeritud läbivaatamine ning audititulemuste arvessevõtmine enne kuludeklaratsiooni koostamist komisjonile esitamiseks.
- e. Tuleks tagada, et esmatasandi kontrollitoimingute ja auditiaruannete läbivaatamise tulemusi võetakse nõuetekohaselt arvesse järelduse tegemisel selle kohta, kas tõendatavate kulude seaduslikkuse ja korrektsuse tõendamiseks on piisavalt alust.

10.2. Kirjalikud menetlused peaksid hõlmama kogu sertifitseerimisprotsessi kätkevaid üksikasjalikke kontrole, selgeid ülesandeid ja selget töökorraldust, sealhulgas piisavat

valideerimist, mille puhul järgitakse nn nelja silma põhimõtet, ja sertifitseerimisasutuse teostatavat järelevalvet oma vahendusasutus(t)e osalemise üle asjaomases sertifitseerimisprotsessis.

Põhinõue 11. Sobivate elektrooniliste raamatupidamisandmike säilitamine deklareeritud kulude ja vastava avaliku sektori panuse kohta

(ühissätete määruse artikli 126 punktid d ja g)

Hindamiskriteeriumid

11.1. Komisjonile deklareeritud kulude kohta säilitatakse elektroonilisel kujul asjakohaseid raamatupidamisandmikke.

11.2. Kehtestatud on sobivad menetlused, mille abil säilitada täpne ja täielik elektrooniline arvepidamine korraldusasutuse poolt tõendamiseks esitatud kulude, sealhulgas toetusesaajatele antud avaliku sektori vahendite kohta.

11.3. Tagada tuleb – kirjendades ja säilitades elektroonilisel kujul iga tegevuse raamatupidamisandmikud – piisav kontrolljalg, mis toetab kõiki maksetaotluste ja raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks vajalikke andmeid. Sertifitseerimisasutuse kontrolljalg peaks võimaldama komisjonile deklareeritud kulude kooskõlastavat võrdlemist korraldusasutuselt või vahendusasutustelt saadud kuluaruannetega.

Põhinõue 12. Sobiv ja täielik arvestus sissenõutavate, sissenõutud ja tühistatud summade kohta

(ühissätete määruse artikli 72 punkt h, artikli 137 lõike 1 punkt b ja artikli 137 lõige 2)

Hindamiskriteeriumid

12.1. Kehtestatud on asjakohased ja tõhusad menetlused, et säilitada täpsed ja täielikud tõendusmaterjalid aruandeaasta jooksul tühistatud ja sissenõutud summade, aruandeaasta lõpu seisuga sissenõudmisele kuuluvate summade, ühissätete määruse artikli 72 punkti h ja artikli 137 lõike 1 punkti b kohaselt tagastatud summade kohta ning selle kohta, et raamatupidamise aastaaruandes esitatud summad, mida ei ole võimalik tagasi saada, vastavad raamatupidamissüsteemidesse sisestatud summadele.

12.2. Säilitatakse asjakohased raamatupidamisandmikud, mis tõendavad, et kulud on raamatupidamisaruandest välja jäetud kooskõlas ühissätete määruse artikli 137 lõikega 2, kui see on kohaldatav, ning et kõik nõutavad korrektsioonid kajastuvad asjaomase aruandeaasta raamatupidamisaruandes.

Põhinõue 13. Sobivad menetlused raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks ning nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse sertifitseerimiseks

(ühissätete määruse artikli 72 punkt h, artikli 126 punktid b, c ja h ja artikkel 137 ning finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punkt a)⁵

Hindamiskriteeriumid

13.1. Kehtestatud on asjakohased menetlused raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks, nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse tõendamiseks ning selle tagamiseks, et aruannetes märgitud kulud on vastavuses kohaldatava õigusega ja on tekkinud seoses tegevusega, mis on valitud rahastamiseks kooskõlas programmi suhtes kohaldatavate kriteeriumidega.

---

⁵ Vajaduse korral tuleks arvesse võtta ka juhiseid raamatupidamise aastaaruande kohta.

13.2. Kehtestatud on asjakohased menetlused tagamaks, et raamatupidamise aastaaruandesse märgitud kulud vastavad vahemaksetele, mis on deklareeritud aruandeaastal pärast seda, kui on parandatud mis tahes tehnilised vead ning maha arvatud kõik juhtimise kontrollitoimingute ja auditite käigus tuvastatud ja asjaomasel aruandeaastal tühistatud või sissenõutud eeskirjadevastaselt makstud summad, ning pärast selliste kulude ajutist tühistamist, mille rahastamiskõlblikkust raamatupidamise aastaaruande koostamisel alles hinnatakse.

13.3. Kehtestatud on asjakohased menetlused, millega tagatakse, et sissenõutud, sissenõutavad ja eelmise vahemaksenõudega seoses tühistatud summad ning summad, mida ei ole võimalik tagasi nõuda, kajastuvad õigesti raamatupidamise aastaaruandes. Menetlusega tuleks tagada arvepidamine sissenõudmisele kuuluvate ja tegevuse kogu toetuse või selle osa tühistamise järel tühistatud summade üle. Sissenõutud summad makstakse enne programmi lõpetamist tagasi, arvates need maha järgmisest kulude eelarvestusest.

13.4. Raamatupidamise aastaaruanded tehakse ette nähtud ajaks korraldusasutusele ja auditeerimisasutusele vastavalt teavitamise ja aruannete hindamise otstarbel kättesaadavaks. Selleks on kehtestatud asjakohased asutusesisesed tähtajad.

13.5. Kehtestatud on asjakohased menetlused, et tagada komisjoni õigeaegne teavitamine raamatupidamise aastaaruandest kooskõlas finantsmääruse artikli 59 lõikega 5.

3. Auditeerimisasutusele esitatavad põhinõuded

Põhinõue 14. Ülesannete piisav lahusus ja piisavad süsteemid tagamaks, et mis tahes muu asutus, kes teeb programmi auditeerimisstrateegia kohaselt auditeid, on oma tegevuses vajalikul määral sõltumatu ning võtab arvesse rahvusvaheliselt aktsepteeritud auditeerimisstandardeid

(ühissätete määruse artikli 72 punktid a, b ja e ning artikli 123 lõiked 4 ja 5)

Hindamiskriteeriumid

14.1. Auditistrateegia kohane ülesannete selge kirjeldus ja jaotus (organisatsiooni struktuur, kavandatud ressursid, nõutav kvalifikatsioon ja kogemus, koolitusnõuded jne), sealhulgas sellise ametliku kokkuleppe olemasolu, kus on selgesõnaliselt kindlaks määratud ülesanded, mida täidab auditeerimisasutuse järelevalve all mõni teine auditeerimisorgan.

14.2. Piisav hulk kõikide nõuete täitmiseks vajaliku pädevusega töötajaid, pidades silmas asjaomaste programmide arvu, suurust ja keerukust, sealhulgas võimalikku tegevuse edasiandmise korda.

14.3. Auditeerimisasutuse (ja vajaduse korral ka teiste auditeerimisorganite) ning teiste juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaasatud asutuste (korraldusasutus, sertifitseerimisasutus ja nende vahendusasutused) vahelise ülesannete lahususe põhimõtte ning auditeerimisasutuse ja teiste auditeerimisorganite sõltumatuse põhimõtte järgimine, nagu see on sätestatud ühissätete määruse artikli 72 punktides a ja b ning artikli 123 lõigetes 4 ja 5 (vt ka komisjoni juhised määramise ja auditistrateegia kohta).

14.4. Täielikud ja piisavad menetlused ja käsiraamatud, mis põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandarditel, sealhulgas asutusesisene kvaliteedi hindamine ja vajaduse korral menetlused teis(t)ele auditeerimisorgani(te)le delegeeritud ülesannete täitmise tulemuslikkuse seireks ja järelevalveks asjakohaste aruandlusmehhanismide toel.

Põhinõue 15. Piisavad süsteemiauditid

(ühissätete määruse artikli 72 punkt f ja artikli 127 lõige 1)

Hindamiskriteeriumid

15.1. Süsteemiauditid teostatakse kooskõlas kõige viimase ajakohastatud auditistrateegiaga, need põhinevad selgelt kirjeldatud auditeerimismetoodikal, sealhulgas nõuetekohasel riskianalüüsil, ja nende tegemisel võetakse arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardeid.

15.2. Auditi tegemisel keskendutakse asjaomaste asutuste (korraldusasutus, sertifitseerimisasutus ja vahendusasutused) juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavatele põhinõuetele. Auditi käigus kontrollitakse muu hulgas seda, kas asjaomased asutused tagavad nõuetekohaselt vastavuse ELi ja riiklikele eeskirjadele, mis käsitlevad riigihankeid, riigiabi, keskkonda, rahastamisvahendeid, säästvat arengut, avalikustamist, võrdsete võimalustega seotud nõudeid ja mittediskrimineerimist, väljundinäitajate ja vaheeesmärkidega seotud andmete usaldusväärsust ning programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme.

15.3. Kõik süsteemiauditite etapid on nõuetekohaselt dokumenteeritud. Sisse on seatud asjakohane ja täielik kontroll-leht, mis hõlmab kõikide juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavate põhinõuete kontrollimist.

15.4. Olemas on tõhusad menetlused auditiaruannetes esitatud soovitude ja ette nähtud parandusmeetmete rakendamise seireks.

15.5. Olemas on piisav tõendusmaterjal, mis võimaldab kontrollida süsteemide abil saavutatud kindlustaset.

Põhinõue 16. Piisavad tegevusauditid

(ühissätete määruse artikli 72 punkt f ja artikkel 127 ning komisjoni delegeeritud määruse artiklid 27 ja 28)

Hindamiskriteeriumid

16.1. Olemas on tegevuste valikut käsitleva heakskiidetud metoodika kirjeldus, mis hõlmab valimimeetodit, valimiühikut, valimi koostamise parameetreid, tulemusi ja süsteemiaudititest (või algetapis määramisprotsessis tehtava töö tulemusel) saadavat usaldatavustaset, sealhulgas olulisuse kavandatud piirmäära, kooskõlas ühissätete määruse artikli 127 lõikega 1 ja komisjoni delegeeritud määruse artikliga 28 (vt ka komisjoni juhised valimi koostamise kohta).

16.2. Tegevusauditis võetakse arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardeid ja juhitudakse auditistrateegiast.

16.3. Tegevusauditi tegemisel võetakse aluseks tõendavad dokumendid, mis moodustavad kontrollijälje, ning veendutakse komisjonile deklareeritud kulude seaduslikkuses ja korrektsuses, kontrollides vähemalt komisjoni delegeeritud määruse artiklis 27 kindlaks määratud elemente, nimelt et:

a) tegevus on valitud kooskõlas rakenduskava valikukriteeriumidega, et tegevus ei olnud füüsiliselt valmis või täielikult ellu viidud enne, kui toetusesaaja esitas rakenduskava raames rahastamise taotluse, et tegevust on rakendatud kooskõlas heakskiitva otsusega ja see vastab auditi ajal kõigile kohaldatavatele tingimustele, mis on seotud funktsionaalsuse, kasutuse ja saavutatavate eesmärkidega;

b) komisjonile deklareeritud kulud vastavad raamatupidamisandmikele ning et nõutavad tõendavad dokumendid näitavad piisava kontrollijälje olemasolu komisjoni delegeeritud määruse artikli 25 kohaselt;

c) komisjonile deklareeritud kulud on määratud kooskõlas ühissätete määruse artikli 67 lõike 1 punktidega b ja c ning artikliga 109 ning määruse (EL) nr 1304/2013 artikli 14 lõikega 1, et toetusesaajale tehtud maksete aluseks olnud väljundid ja tulemused on saavutatud, et osalejate andmed või muud väljundite ja tulemustega seotud kirjed on kooskõlas komisjonile esitatud teabega ning et nõutavad tõendavad dokumendid näitavad piisava kontrollijälje olemasolu komisjoni delegeeritud määruse artikli 25 kohaselt;

d) avaliku sektori toetus on makstud lõplikule toetusesaajale vastavalt ühissätete määruse artikli 132 lõikele 1.

16.4. Tegevusaudit hõlmab vajaduse korral tegevuse füüsilise rakendamise kohapealset kontrolli.

16.5. Tegevusauditi käigus kontrollitakse sertifitseerimisasutuse poolt oma raamatupidamissüsteemi sisestatud vastavate kulude täpsust ja terviklikkust ning kontrollijälje kokkusobivust kõigil tasanditel.

16.6. Eeskätt tuleks kõik tegevusauditite etapid dokumenteerida nõuetekohaselt töödokumentides (sh kontroll-lehel), tõendades sellega konkreetse auditeerimistöö elluviimist, auditiaruannete koostamist ja sellise töö tulemusel järelduste tegemist.

16.7. Kui tuvastatud probleemid näivad olevat olemuselt süstemaatilised ja kujutavad endast seetõttu riski teistele rakenduskava tegevustele, tagab auditeerimisasutus edasise kontrolli, kaasa arvatud vajaduse korral lisaauditid, et teha kindlaks nende probleemide ulatus, ja soovib vajalikke parandusmeetmeid, nagu on nõutud komisjoni delegeeritud määruse artikli 27 lõikes 5.

16.8. Olemas on tõhusad menetlused tegevusauditite tulemusel esitatud soovitude ja ette nähtud parandusmeetmete rakendamise seireks.

Põhinõue 17. Piisavad raamatupidamise aastaaruannete auditid

(ühissätete määruse artikli 127 lõige 7, komisjoni delegeeritud määruse artikkel 29 ning finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punktid a ja b)

Hindamiskriteeriumid

17.1. Auditeerimisasutus teostab raamatupidamise aastaaruannete auditeid kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse artikliga 29 (vt ka komisjoni juhised raamatupidamise aastaaruannete auditi kohta) ja programmi auditistrateegiaga, keskendudes sertifitseerimisasutuse puhul asjakohaste põhinõuete hindamisele.

17.2. Et teha auditiarvamuse koostamisel järeldus, et raamatupidamise aastaaruanne kajastab kulusid õigesti ja õiglaselt, kontrollib auditeerimisasutus, kas kõik ühissätete määruse artikliga 137 nõutavad elemendid on raamatupidamise aastaaruandes õigesti kajastatud ning vastavad tõendavatele raamatupidamisandmikele, mis on kõigi asjaomaste asutuste ja toetusesaajate valduses. Auditeerimisasutus kontrollib sertifitseerimisasutuse esitatud aastaaruannete alusel, kas:

a) ühissätete määruse artikli 137 lõike 1 punkti a kohaselt deklareeritud rahastamiskõlblike kulude kogusumma vastab asjaomasel aruandeaastal komisjonile esitatud maksetaotlustes sisalduvatele kuludele ja vastavale avaliku sektori toetusele, ning kui esineb lahknevusi, siis kas nende summade vastavusseviimise kohta on antud aruandes piisavad selgitused;

b) aruandeaasta jooksul tühistatud ja sissenõutud summad, aruandeaasta lõpu seisuga sissenõudmisele kuuluvad summad, ühissätete määruse artikli 71 kohaselt tagastatud summad ning raamatupidamise aastaaruandes esitatud summad, mida ei ole võimalik tagasi saada, vastavad sertifitseerimisasutuse

raamatupidamissüsteemis kirjendatud summadele ning põhinevad vastutava korraldusasutuse või sertifitseerimisasutuse otsustel;

c) raamatupidamise aastaaruandest on välja jäetud kulud kooskõlas ühissätete määruse artikli 137 lõikega 2, kui see on kohaldatav, ning kas kõik nõutavad parandused kajastuvad asjaomase aruandeaasta raamatupidamise aastaaruandes;

d) rahastamisvahendite jaoks programmi raames tehtud väljamaksed ja toetusesaajatele tehtud riigiabi ettemaksed on tõendatud korraldusasutuselt ja sertifitseerimisasutuselt kättesaadava teabe abil.

Punktides b, c ja d nimetatud kontrolli võib teha valimi alusel.

17.3. Raamatupidamise aastaaruannete auditites võetakse arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardeid. Eeskätt tuleks kõik raamatupidamise aastaaruannete auditite etapid dokumenteerida nõuetekohaselt töödokumentides (sh kontroll-lehel), tõendades sellega konkreetse auditeerimistöö elluviimist (süsteemiauditite, tegevusauditite ja sertifitseerimisasutuselt auditeerimisasutusele laekuvate aastaaruannete lõpliku lisakontrollimise kaudu), auditiaruannete koostamist ja sellise töö tulemusel järelduste tegemist.

17.4. Auditeerimisasutuse tasandil on olemas tõhusad auditimenetlused raamatupidamise aastaaruannete auditite tulemusel esitatud soovitude ja ette nähtud parandusmeetmete rakendamise seireks, sealhulgas raamatupidamise aastaaruandesse tehtud finantskorrektsioonide täpse kajastamise kontrollimiseks (tegevusauditite tulemuste järelkontroll).

Põhinõue 18. Piisavad menetlused usaldusväärse auditiarvamuse esitamiseks ja iga-aastase kontrolliaruande koostamiseks

(ühissätete määruse artikli 127 lõige 5 ja finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punkt b)

Hindamiskriteeriumid

18.1. Auditeerimisasutuses on kehtestatud menetlused selle tagamiseks, et iga-aastased kontrolliaruanded ja auditiarvamused on usaldusväärsed, et neis kajastatakse süsteemiauditite, tegevusauditite ja raamatupidamise aastaaruannete auditite käigus tehtud järeldusi ning et need vastavad asjakohases komisjoni rakendusmääruses ette nähtud näidistele (vt ka komisjoni juhised iga-aastase kontrolliaruande ja auditiarvamuse kohta).

18.2. Auditeerimisasutuses on kehtestatud menetlused selle tagamiseks, et iga-aastane kontrolliaruanne ja auditiarvamus esitatakse komisjonile finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punktis b ette nähtud tähtajaks.

18.3. Kõikidest avastatud vigadest antakse nõuetekohaselt teada ja nendega tegeletakse lähtuvalt veamäärast ja auditiarvamusest.

18.4. Kui laiendatud koguvea määr on olulisuse piirmäärast kõrgem, analüüsib auditeerimisasutus selle mõju ja esitab soovitusel, et tagada vastuvõetava koguvea määra saavutamiseks parandusmeetmete võtmine.

18.5. Iga-aastane kontrolliaruanne ja auditiarvamus peaksid hõlmama kõiki Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgil elluviidavates programmides osalevaid liikmesriike.

II LISA. PÕHINÕUETE HINDAMINE HINDAMISKRITEERIUMIDE JA ASUTUSTE KAUPA

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
	Korraldusasutus/vahendusasutus	
Ühissätete määruse artikli 72 punktid a, b, e ja h, artikli 122 lõige 2, artikli 123 lõiked 1 ja 6 ning artikli 125 lõige 1	Põhinõue 1. Ülesannete piisav lahusus ning piisavad süsteemid aruandluseks ja seireks juhtudel, kui vastutav asutus usaldab ülesannete täitmise teisele asutusele	
Hindamiskriteeriumid	<p>1.1. Ülesannete selge kirjeldus ja jaotus (organisatsiooni struktuur, ametikohtade ligikaudne arv, nõutav kvalifikatsioon ja/või kogemus, töö kirjeldus), sealhulgas sellise ametliku dokumenteeritud kokkuleppe olemasolu, kus on selgesõnaliselt kindlaks määratud ülesanded, mille korraldusasutus on delegeerinud vahendusasutus(t)ele.</p> <p>1.2. Korraldusasutuse ja vahendusasutuste eri tasanditel ja eri ülesannete tarvis on olemas vajalikud töötajad ja nõutav pädevus, pidades silmas asjaomaste programmide arvu, suurust ja keerukust, sealhulgas võimalikku tegevuse edasiandmise korda.</p> <p>1.3. Ülesannete lahususe põhimõtte järgimine korraldusasutuse tegevuse organiseerimisel ning korraldusasutuse ja teiste juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaasatud asutuste (sertifitseerimisasutus ja/või selle vahendusasutused, auditeerimisasutus ja/või teised auditeerimisorganid) vahel, kui see on asjakohane, ja eriti juhul, kui liikmesriik on otsustanud jätta sertifitseerimisülesande korraldusasutusega samasse haldusstruktuuri.</p> <p>1.4. Olemas on täielikud ja piisavad ning vajaduse korral ajakohastatavad menetlused ja käsiraamatud, mis hõlmavad kõiki korraldusasutuse ja vahendusasutuste peamisi tegevusi, sealhulgas eeskirjade eiramisega ja alusetult makstud summade tagasimaksmisega seotud aruandlus- ja seiremenetlused.</p> <p>1.5. Kehtestatud on asjakohased menetlused ja kord, et teostada vahendusasutus(t)ele delegeeritud ülesannete täitmise tõhusat seiret ja järelevalvet, tuginedes asjakohastele aruandlusmehhanismidele (vahendusasutuse meetodika läbivaatamine, vahendusasutuse teatatud tulemuste korrapärane läbivaatamine, sealhulgas võimaluse korral vahendusasutuse tehtud töö uuesti teostamine valimi alusel).</p> <p>1.6. Proportsionaalsuse põhimõtet silmas pidades on loodud raamistik, millega tagatakse vajaduse korral nõuetekohane riskijuhtimine, eelkõige juhul, kui tegevust muudetakse märkimisväärselt ning juhtimis- ja kontrollstruktuure kohandatakse.</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punkt c ja artikli 125 lõige 3	Põhinõue 2. Tegevuste sobiv valik	
Hindamiskriteeriumid	<p>2.1. Korraldusasutus on koostanud seirekomisjonile heakskiitmiseks sobivad valikumenetlused ja -kriteeriumid, mis: a) tagavad, et tegevus aitab saavutada asjakohase prioriteediga seotud konkreetsed eesmärgid ja tulemused; b) on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning c) võtavad arvesse meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamist ning ühissätete määruse artiklites 7 ja 8 sätestatud säästva arengu põhimõtteid.</p> <p>2.2. Taotluste esitamise kutsed avaldatakse⁷. Taotluse esitamise kutseid reklaamitakse, et jõuda kõikide võimalike toetusajaajani, ning neis kirjeldatakse selgelt kasutatavat valikumenetlust ning toetusajaajate õigusi ja kohustusi.</p> <p>2.3. Kõik laekunud taotlused registreeritakse³. Seda tehakse taotluse kättesaamisel. Igale taotluse esitajale antakse tõend taotluse kättesaamise kohta ja iga taotluse menetlemisel tehtud edusammude kohta peetakse arvestust.</p> <p>2.4. Kõiki taotlusi ja projekte hinnatakse vastavalt kohaldatavatele kriteeriumidele. Hindamine on järjepidev ja mittediskrimineeriv.</p>	
	Kasutatavad kriteeriumid ja hindamispunktid on kooskõlas seirekomisjoni heaks kiidetud ja kutsele märgitud kriteeriumide ja	

⁶ Käesolevate juhiste punktis 2.2 ja määruse (EL) nr 480/2014 IV lisa tabelis 2 määratletud kategooriad 1, 2, 3 ja 4.

⁷ Ei kohaldata, kui ELi vahendid eraldatakse otse teatavate riiklike, piirkondlike või kohalike projektide jaoks.

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
	<p>hindamispunktidega. Korraldusasutus seisab taotluste ja projektide hindamisel hea selle eest, et hindajatel on nõutav pädevus ja nad on sõltumatud [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas].</p> <p>2.5. Otsused taotluste ja projektide heakskiitmise või tagasilükkamise kohta peaks tegema korrektselt volitatud isik vastutavas määratud asutuses, tulemused tuleks teha kirjalikult teatavaks taotlejale edastatavas lepingus või otsuses (või mõnes muus võrreldavas dokumendis) ning taotluste heakskiitmise või tagasilükkamise põhjused tuleks selgelt esitada. Edasikaebamismenetlus ja sellega seotud otsused tuleks avaldada.</p>	
Ühissätete määruse artikli 125 lõike 3 punkt c	Põhinõue 3. Toetusesaajate piisav teavitamine	
Hindamiskriteeriumid	<p>3.1. Toetusesaajate tõhus teavitamine nende õigustest ja kohustustest, eriti programmi kohta kehtestatud riigisisestest rahastamiskõlblikkuse eeskirjadest, kohaldatavatest ELi rahastamiskõlblikkuse eeskirjadest, iga tegevuse toetamisel kohaldatavatest tegevuse raames tarnitavate toodete või osutatavate teenuste eritingimustest, rahastamiskavast, rakendamise ajalistest raamidest, eraldi arvepidamist või vastavaid raamatupidamiskoodi käsitlevatest nõuetest, säilitatavast ja edastatavast teabest. Samuti peaksid olema selgelt sõnastatud ja toetusesaajatele edastatud teavitamise ja avalikustamisega seotud kohustused.</p> <p>3.2. Programmi jaoks kehtestatud selgete ja ühemõtteliste riigisiseste rahastamiskõlblikkuse eeskirjade olemasolu.</p> <p>3.3. Sellise strateegia olemasolu, millega tagatakse toetusesaajate juurdepääs vajalikule teabele ja piisaval tasemel juhendamisele (teabelehed, voldikud, seminarid, õpikojad, veebisaidid jne).</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punktid c ja h, artikli 125 lõike 4 punkt a ning lõiked 5 ja 6	Põhinõue 4. Piisavad juhtimise kontrollitoimingud	
Hindamiskriteeriumid	<p>4.1. Juhtimise kontrollitoimingute hulka kuuluvad:</p> <p>a) toetusesaajate kõikide hüvitamisaotluste halduskontroll [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas];</p> <p>b) tegevuste kohapealne kontroll – kui projekt toimib korralikult, peaksid korraldusasutus ja selle vahendusasutus(ed) kontrollima tegevust kohapeal, pidades silmas nii praktilisi kui ka finantsalaseid edusamme (nt seoses koolitusmeetmetega).</p> <p>4.2. Korraldusasutus või selle vahendusasutus(ed) võib/võivad kontrollida üksikuid tegevusi kohapeal valimi alusel [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas].</p> <p>4.3. Olemas peaksid olema kirjalikud menetlused ja põhjalik kontroll-leht, mida saaks kasutada juhtimise kontrollitoiminguteks, et avastada mis tahes olulisi väärkajastamisi [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas].</p> <p>4.4. Säilitada tuleks tõendusmaterjalid järgmiste toimingute kohta: a) haldus- ja kohapealne kontroll, sealhulgas tehtud töö ja saadud tulemused; b) tuvastatud puudustega seotud järeelmeetmed. Need materjalid kujutavad endast tõendavaid dokumente ja teavet aastakokkuvõtte jaoks, mille koostab korraldusasutus.</p> <p>4.5. Olemas on korraldusasutuse heakskiidetud menetlused, millega tagatakse, et sertifitseerimisasutus saab kogu vajaliku teabe tõendamise otstarbel tehtud kontrollimise kohta. Juhtimise kontrollitoimingud tuleks viia konkreetse aruandeaasta raamatupidamise aastaaruandes tõendatud kulude puhul lõpule õigel ajal.</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punkt g, artikli 122 lõige 3, artikkel 140, artikli 125 lõike 4 punkt d ja lõige 8	Põhinõue 5. Kasutusel on tõhus süsteem tagamaks, et kõiki kulude ja audititega seotud dokumente säilitatakse, et kindlustada piisav kontrollijalg	
Hindamiskriteeriumid	<p>5.1. Tegevuste üksikasjalikke raamatupidamisandmikke ja tõendavaid dokumente (nagu tegevuse tehniline kirjeldus ja rahastamiskava; väljundite ja tulemuste saavutamist käsitlevad edu- ja seirearuanded; taotluse esitamise, hindamise, valiku ja heakskiitmise seotud dokumendid; pakkumis- ja lepingu sõlmimise menetlusega seotud dokumendid ning kaasrahastatud toodete ja teenuste kontrollimise aruanded) säilitatakse sobival juhtimistasandil ning neis on esitatud ühissätete määruse artikli 25 lõikes 1 sätestatud teave. Raamatupidamissüsteem võimaldab teha kindlaks nii toetusesaajad kui ka muud kaasatud asutused ja põhjendada tehtud makset.</p> <p>5.2. Korraldusasutus peab arvestust selliste asutuste nimetuse ja asukoha kohta, kelle valduses on kulude ja audititega seotud tõendavad dokumendid. Nende dokumentide hulka kuuluvad kõik piisava kontrollijälje jaoks nõutavad dokumendid, mis võivad olla elektroonilisel kujul, juhul kui toetusesaajate ja asjakohaste asutuste vaheline teabevahetus on vastavalt ühissätete määruse artikli 122 lõikele 3 elektrooniline.</p> <p>5.3. Kehtestatud on menetlused, mis tagavad piisava kontrollijälje kindlustamiseks kõikide vajalike dokumentide hoidmise vastavalt</p>	

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
Ühissätete määruse artikli 72 punkt d, artikli 112 lõige 3, artikli 122 lõige 3, artikli 125 lõike 2 punktid a, d ja e, lõike 4 punkt d, lõige 8 ning artikkel 140	ühissätete määruse artiklis 140 sätestatud nõuetele, see tähendab menetlused, mis käsitlevad dokumentide kättesaadavust.	
Hindamiskriteeriumid	<p>Põhinõue 6. Töökindel süsteem andmete kogumiseks, salvestamiseks ja säilitamiseks seire, hindamise, finantsjuhtimise, kontrolli ja auditeerimise otstarbel, sealhulgas ühendused toetusajaajatega elektroonilise andmevahetuse süsteemide kaudu</p> <p>6.1. Olemas on arvutisüsteem, mis suudab koguda, salvestada ja säilitada iga tegevuse puhul komisjoni delegeeritud määruse III lisas nõutava teabe, sealhulgas näitajad ja vahe-eesmärgid, ning programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme käsitlevad andmed, mille on esitanud korraldusasutus ühissätete määruse artikli 125 lõike 2 punkti a alusel. Kui tegevust toetab Euroopa Sotsiaalfond, peaks olema hõlmatud teave üksikute osalejate kohta ja näitajaid käsitlevad andmed peaksid olema liigendatud soo alusel, kui Euroopa Sotsiaalfond seda nõuab.</p> <p>6.2. Kehtestatud on asjakohased menetlused, mis võimaldavad andmeid koondada, kui see on vajalik hindamise, auditite, maksetaotluste ja raamatupidamise aastaaruannete, aastakokkuvõtete ning iga-aastaste rakendamise- ja lõpparuannete, sealhulgas komisjonile esitatavate finantsandmeid käsitlevate aruannete jaoks.</p> <p>6.3. Kehtestatud on asjakohased menetlused, et tagada: a) kõnealuse arvutisüsteemi turvalisus ja hooldamine, andmeterviklus (võttes arvesse rahvusvahelisel tunnustatud standardeid, nagu ISO/IEC 27001:2013 ja ISO/IEC 27002:2013), andmete konfidentsiaalsus, saatja autentimine ning dokumentide ja andmete säilitamine eeskätt ühissätete määruse artikli 122 lõike 3, artikli 125 lõike 4 punkti d, lõike 8 ja artikli 140 kohaselt; ning b) isikute kaitse isikuandmete töötlemisel.</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punkt h, artikli 122 lõige 2 ja artikli 125 lõike 4 punkt c	Põhinõue 7. Proportsionaalsete pettusevastaste meetmete tulemuslik rakendamine	
Hindamiskriteeriumid	<p>7.1. Enne programmi rakendamise alustamist hindavad korraldusasutused programmide rakendamise peamiste protsessidega seotud pettuseriski mõju ja tõenäosust. Ideaalis tuleks pettuseriski hinnata kord aastas või üle aasta, sõltuvalt riskitasemest. Pettuseriski hindamise tulemused peaks kinnitama korraldusasutuse kõrgem juhtkond.</p> <p>7.2. Pettusevastased meetmed on rajatud pettusevastase tsükli neljale põhielemendile: ennetamine, avastamine, kõrvaldamine ja vastutusele võtmine.</p> <p>7.3. Kehtestatud on piisavad ja proportsionaalsed ning konkreetsete olukordade jaoks kohandatud ennetusmeetmed (nt ülesannete kirjeldused, käitumisjuhendid, juhtkonna seisukoht, vastutuse jaotus, koolitus- ja teadlikkuse suurendamise meetmed, andmete analüüsimine ning pettuse eest hoiatavate märkide ja pettusenäitajate alase teadlikkuse värskendamine), et alandada pettuse jääkrisk vastuvõetavale tasemele.</p> <p>7.4. Kehtestatud on asjakohased ohumärkide tuvastamise meetmed ja neid rakendatakse tõhusalt.</p> <p>7.5. Juhuks, kui avastatakse võimalik pettus, on kehtestatud piisavad meetmed, millega kindlustatakse nii pettusekahtlusest kui ka kontrollimisega seotud puudustest teatamiseks selged aruandlusmehhanismid, mis tagavad piisava koordineerimise auditeerimisasutusega, asjaomase liikmesriigi pädevate uurimisasutustega, komisjoniga ja OLAFiga.</p> <p>7.6. Kehtestatud on asjakohased menetlused, mille abil saab võtta ükskõik millise väidetava pettusejuhtumi suhtes järelmeetmeid ja nõuda tagasi pettuse teel kulutatud ELi vahendid.</p> <p>7.7. Kehtestatud on järelkontrolli menetlus, mille abil saab vaadata läbi võimaliku või tegeliku pettusega seotud protsessid, menetlused või kontrollid ning aidata sellega kaasa edasisele pettuseriski hinnangu läbivaatamisele.</p>	
Ühissätete määruse artikli 125 lõike 4 punkt e	Põhinõue 8. Sobivad menetlused juhtkonna kinnitava avalduse, lõplike auditiaruannete ja tehtud kontrollide aastakokkuvõtete koostamiseks	
Hindamiskriteeriumid	<p>8.1. Aastakokkuvõtte koostamiseks on kehtestatud asjakohased menetlused, et tagada: a) iga programmi puhul kõikide asjaomaste asutuste tehtud auditite ja kontrollide, sealhulgas korraldusasutuse teostatud või auditeerimisasutuse nimel vahendusasutuste teostatud juhtimise kontrollitoimingute, auditeerimisasutuse teostatud või auditeerimisasutuse volitusel teostatud auditite ja ELi auditite lõpptulemuste piisav läbivaatamine ja järelkontroll; b) süsteemides kindlaks tehtud vigade ja puuduste laadi ja ulatuse analüüsimine ning nende vajakajäämist järelkontroll (võetud või kavandatud parandusmeetmed); c) ennetus- ja parandusmeetmete rakendamine süsteemsete vigade kindlakstegemise korral.</p> <p>8.2. Juhtkonna kinnitav avaldus peaks põhinema aastakokkuvõttel ja see tuleks koostada vastavalt asjakohases komisjoni rakendusmääruses sätestatud näidisele.</p>	

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
	8.3. Aastakokkuvõtte ja juhtkonna kinnitava avalduse koostamisel tehtav töö tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida.	
	8.4. Aastakokkuvõtte, juhtkonna kinnitav avaldus, vajalikud tõendavad dokumendid ja asjakohane teave tuleb teha hinnangu andmise otstarbel auditeerimisasutusele õigeks ajaks kättesaadavaks. Selleks on kehtestatud asjakohased asutusesisesed tähtajad.	
	Sertifitseerimisasutus/vahendusasutus	
Ühissätete määruse artikli 72 punktid a, b ja e, artikli 123 lõiked 2 ja 6 ning artikkel 126	Põhinõue 9. Ülesannete piisav lahusus ning piisavad süsteemid aruandluseks ja seireks juhtudel, kui vastutav asutus usaldab ülesannete täitmise teisele asutusele	
Hindamiskriteeriumid	<p>9.1. Ülesannete selge kirjeldus ja jaotus (organisatsiooni struktuur, ametikohtade ligikaudne arv, nõutav kvalifikatsioon ja/või kogemus, töö kirjeldus), sealhulgas sellise ametliku dokumenteeritud kokkuleppe olemasolu, kus on selgesõnaliselt kindlaks määratud ülesanded, mille sertifitseerimisasutus on delegeerinud vahendusasutustele.</p> <p>9.2. Vajalik hulk piisavalt kvalifitseeritud personali sertifitseerimisasutuse eri tasanditel ja eri ülesannete tarvis, pidades silmas asjaomaste programmide arvu, suurust ja keerukust, sealhulgas võimalikku tegevuse edasiandmise korda.</p> <p>9.3. Ülesannete lahususe põhimõtte järgimine sertifitseerimisasutuse tegevuse korralduses ning sertifitseerimisasutuse ja teiste juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaasatud asutuste (korraldusasutus ja/või selle vahendusasutused, auditeerimisasutus ja/või teised auditeerimisorganid) vahel, kui see on asjakohane, ja eriti juhul, kui liikmesriik on otsustanud jätta sertifitseerimisülesande korraldusasutusega samasse haldusstruktuuri.</p> <p>9.4. Täielikud ja piisavad ning vajaduse korral ajakohastatavad menetlused ja käsiraamatud, mis hõlmavad kõiki sertifitseerimisasutuse ja vahendusasutuste peamisi tegevusi, sealhulgas eeskirjade eiramisega (vahendusasutuste teatatud või sertifitseerimisasutuse tuvastatud eiramised) ning alusetult makstud summade tagasimaksmisega seotud aruandlus- ja seiremenetlused.</p> <p>9.5. Asjakohased menetlused ja kord, et teostada tõhusat seiret vahendusasutus(t)ele delegeeritud ülesannete täitmise üle, tuginedes asjakohastele aruandlusmehhanismidele (vahendusasutuse meetodika läbivaatamine, vahendusasutuse teatatud tulemuste korrapärane läbivaatamine, sh võimaluse korral vahendusasutuse tehtud töö uuesti teostamine valimi alusel).</p> <p>9.6. Raamistik, millega tagatakse vajaduse korral nõuetekohane riskijuhtimine.</p>	
Ühissätete määruse artikli 126 punktid a, e ja f	Põhinõue 10. Sobivad menetlused maksetaotluste koostamiseks ja esitamiseks	
Hindamiskriteeriumid	<p>10.1. Kui see on asjakohane, on kehtestatud sobivad menetlused, millega tagatakse, et sertifitseerimisasutus saab korraldusasutuselt ja/või selle vahendusasutus(t)elt piisavalt teavet teostatud esmatasandi juhtimise kontrollitoimingute kohta ning auditeerimisasutuse tehtud või auditeerimisasutuse vastutusel tehtud auditite tulemused ning võtab seda teavet ning neid tulemusi arvesse [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas].</p> <p>10.2. Menetlused, mis hõlmavad sertifitseerimisprotsessi kätkevaid üksikasjalikke kontrole, ülesandeid ja töökorraldust.</p>	
Ühissätete määruse artikli 126 punktid d ja g	Põhinõue 11. Sobivate elektrooniliste raamatupidamisandmike säilitamine deklareeritud kulude ja vastava avaliku sektori panuse kohta	
Hindamiskriteeriumid	<p>11.1. Komisjonile deklareeritud kulude kohta säilitatakse elektroonilisel kujul asjakohaseid raamatupidamisandmikke.</p> <p>11.2. Kehtestatud on sobivad menetlused, mille abil säilitada täpne ja täielik elektrooniline arvepidamine korraldusasutuse poolt tõendamiseks esitatud kulude, sealhulgas toetusasajatele antud avaliku sektori vahendite kohta.</p> <p>11.3. Tagada tuleb – kirjendades ja säilitades elektroonilisel kujul iga tegevuse raamatupidamisandmikud – piisav kontrolljälg, mis toetab kõiki maksetaotluste ja raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks vajalikke andmeid. Sertifitseerimisasutuse kontrolljälg peaks võimaldama komisjonile deklareeritud kulude kooskõlastavat võrdlemist korraldusasutuselt või vahendusasutustelt saadud kuluaruannetega.</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punkt h, artikli 137 lõike 1 punkt b ja artikli 137 lõige 2	Põhinõue 12. Sobiv ja täielik arvestus sissenõutavate, sissenõutud ja tühistatud summade kohta	
Hindamiskriteeriumid	<p>12.1. Kehtestatud on asjakohased ja tõhusad menetlused, et säilitada täpsed ja täielikud tõendusmaterjalid aruandeaasta jooksul tühistatud ja sissenõutud summade, aruandeaasta lõpu seisuga sissenõudmisele kuuluvate summade, ühissätete määruse artikli 72 punkti h ja artikli 137 lõike 1 punkti b kohaselt tagastatud summade kohta ning selle kohta, et raamatupidamise aastaaruandes esitatud summad, mida ei ole võimalik tagasi saada, vastavad raamatupidamissüsteemidesse sisestatud summadele.</p> <p>12.2. Säilitatakse asjakohased raamatupidamisandmikud, mis tõendavad, et kulud on raamatupidamisaruandest välja jäetud kooskõlas ühissätete määruse artikli 137 lõikega 2, kui see on kohaldatav, ning et kõik nõutavad korrektsioonid kajastuvad asjaomase aruandeaasta</p>	

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
Ühissätete määruse artikli 72 punkt h, artikli 126 punktid b, c ja h ning artikkel 137	<p>raamatupidamisaruandes.</p> <p>Põhinõue 13. Sobivad menetlused raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks ning nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse sertifitseerimiseks</p>	
Hindamiskriteeriumid	<p>13.1. Kehtestatud on asjakohased menetlused raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks, nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse tõendamiseks ning selle tagamiseks, et aruannetesse märgitud kulud on vastavuses kohaldatava õigusega ja on tekkinud seoses tegevusega, mis on valitud rahastamiseks kooskõlas programmi suhtes kohaldatavate kriteeriumidega.</p> <p>13.2. Kehtestatud asjakohased menetlused selle tagamiseks, et aastaaruannetesse märgitud kulud vastavad vahemaksetele, mis on deklareeritud aruandeaastal pärast seda, kui on maha arvatud kõik juhtimise kontrollitoimingute ja auditite käigus tuvastatud ja asjaomasel aruandeaastal tühistatud või sissenõutud eeskirjadevastasel makstud summad, ning pärast selliste kulude ajutist tühistamist, mille rahastamiskõlblikkust aastaaruande koostamisel alles hinnatakse. Kajastada tuleks ka tehniliste vigade parandamist.</p> <p>13.3. Kehtestatud on asjakohased menetlused, millega tagatakse, et sissenõutud, sissenõutavad ja eelmise vahemaksenõudega seoses tühistatud summad ning summad, mida ei ole võimalik tagasi nõuda, kajastuvad õigesti raamatupidamise aastaaruandes. Menetlusega tuleks tagada arvepidamine sissenõudmisele kuuluvate ja tegevuse kogu toetuse või selle osa tühistamise järel tühistatud summade üle. Sissenõutud summad makstakse enne programmi lõpetamist tagasi, arvates need maha järgmisest kulude eelarvestusest.</p> <p>13.4. Raamatupidamise aastaaruanded tehakse ette nähtud ajaks korraldusasutusele ja auditeerimisasutusele vastavalt teavitamise ja aruannete hindamise otstarbel kättesaadavaks. Selleks on kehtestatud asjakohased asutusesised tähtajad.</p> <p>13.5. Kehtestatud on asjakohased menetlused, et tagada komisjoni õigeaegne teavitamine raamatupidamise aastaaruandest kooskõlas finantsmääruse artikli 59 lõikega 5.</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punktid a, b ja e, artikli 123 lõiked 4 ja 5	<p>Auditeerimisasutus</p> <p>Põhinõue 14. Ülesannete piisav lahusus ja piisavad süsteemid tagamaks, et mis tahes muu asutus, kes teeb programmi auditeerimisstrateegia kohaselt auditeid, on oma tegevuses vajalikul määral sõltumatu ning võtab arvesse rahvusvaheliselt aktsepteeritud auditeerimisstandardeid</p>	
Hindamiskriteeriumid	<p>14.1. Auditistrateegia kohane ülesannete selge kirjeldus ja jaotus (organisatsiooni struktuur, kavandatud ressursid, nõutav kvalifikatsioon ja/või kogemus, koolitusnõuded jne), sealhulgas sellise ametliku kokkuleppe olemasolu, kus on selgesõnaliselt kindlaks määratud ülesanded, mida täidab auditeerimisasutuse järelevalve all mõni teine auditeerimisorgan.</p> <p>14.2. Piisav hulk kõikide nõuete täitmiseks vajalike eksperditeadmistega töötajaid, pidades silmas asjaomaste programmide arvu, suurust ja keerukust, sealhulgas võimalikku tegevuse edasiandmise korda.</p> <p>14.3. Auditeerimisasutuse (ja vajaduse korral ka teiste auditeerimisorganite) ning teiste juhtimis- ja kontrollisüsteemi kaasatud asutuste (korraldusasutus, sertifitseerimisasutus ja/või nende vahendusasutused) vahelise ülesannete lahususe põhimõtte ning auditeerimisasutuse ja teiste auditeerimisorganite sõltumatuse põhimõtte järgimine, nagu see on sätestatud ühissätete määruse artikli 72 punktides a ja b ning artikli 123 lõigetes 4 ja 5 (vt ka komisjoni juhised määramise ja auditistrateegia kohta).</p> <p>14.4. Täielikud ja piisavad menetlused ja käsiraamatud, mis põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandarditel, sealhulgas asutusesisene kvaliteedi hindamine ja vajaduse korral menetlused teis(t)ele auditeerimisorgani(te)le delegeeritud ülesannete täitmise tulemuslikkuse seireks ja järelevalveks asjakohaste aruandlusmehhanismide toel.</p>	
Ühissätete määruse artikli 72 punkt f ja artikli 127 lõige 1	<p>Põhinõue 15. Piisavad süsteemiauditid</p>	
Hindamiskriteeriumid	<p>15.1. Süsteemiauditid teostatakse kooskõlas kõige viimase ajakohastatud auditistrateegiaga, need põhinevad selgelt kirjeldatud auditeerimismetoodikal, sealhulgas nõuetekohasel riskianalüüsil, ja nende tegemisel võetakse arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardeid.</p> <p>15.2. Auditit tegemisel keskendutakse asjaomaste asutuste (korraldusasutus, sertifitseerimisasutus ja vahendusasutused) juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavatele põhinõuetele. Auditit käigus kontrollitakse muu hulgas seda, kas asjaomased asutused tagavad nõuetekohaselt vastavuse ELi ja riiklikele eeskirjadele, mis käsitlevad riigihankeid, riigiabi, keskkonda, rahastamisvahendeid, säästvat arengut, avalikustamist, võrdsete võimalustega seotud nõudeid ja mittediskrimineerimist, väljundinäitajate ja vahe-eesmärkidega seotud andmete usaldusväärsust ning programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme.</p> <p>15.3. Kõik süsteemiauditite etapid on nõuetekohaselt dokumenteeritud. Sisse on seatud asjakohane ja täielik kontroll-leht, mis hõlmab kõikide juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavate põhinõuete kontrollimist.</p>	

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
	15.4. Olemas on tõhusad menetlused auditiaruannetes esitatud soovitude ja ette nähtud parandusmeetmete rakendamise seireks.	
	15.5. Olemas on piisav tõendusmaterjal, mis võimaldab kontrollida süsteemide abil saavutatud kindlustaset.	
Ühissätete määruse artikli 72 punkt f ja artikkel 127 ning komisjoni delegeeritud määruse artiklid 27 ja 28	Põhinõue 16. Piisavad tegevusauditid	
Hindamiskriteeriumid	<p>16.1. Olemas on tegevuste valikut käsitleva heakskiidetud meetodika kirjeldus, mis hõlmab valimimeetodit, valimiühikut, valimi koostamise parameetreid, tulemusi ja süsteemiaudititest (või algetapis määramisprotsessis tehtava töö tulemusel) saadavat usaldatavustaset, sealhulgas olulise kavandatud piirmäärana, kooskõlas ühissätete määruse artikli 127 lõikega 1 ja komisjoni delegeeritud määruse artikliga 28 (vt ka komisjoni juhised valimi koostamise kohta).</p> <p>16.2. Tegevusauditis võetakse arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardeid ja juhendatakse auditistrateegiast.</p> <p>16.3. Tegevusauditi tegemisel võetakse aluseks tõendavad dokumendid, mis moodustavad kontrollijälje, ning veendutakse komisjonile deklareeritud kulude seaduslikkuses ja korrektsuses, kontrollides vähemalt komisjoni delegeeritud määruse artiklis 27 kindlaks määratud elemente, nimelt: [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas].</p> <p>16.4. Tegevusaudit hõlmab vajaduse korral tegevuse füüsilise rakendamise kohapealset kontrolli.</p> <p>16.5. Tegevusauditi käigus kontrollitakse sertifitseerimisasutuse poolt oma raamatupidamissüsteemi sisestatud vastavate kulude täpsust ja terviklikkust ning kontrollijälje kokkusobivust kõigil tasanditel.</p> <p>16.6. Eeskätt tuleks kõik tegevusauditite etapid dokumenteerida nõuetekohaselt töödokumentides (sh kontroll-lehel), tõendades sellega konkreetse auditeerimistöö elluviimist, auditiaruannete koostamist ja sellise töö tulemusel järelduste tegemist.</p> <p>16.7. Kui tuvastatud probleemid näivad olevat olemuselt süstemaatilised ja kujutavad endast seetõttu riski teistele rakenduskava tegevustele, tagab auditeerimisasutus edasise kontrolli, kaasa arvatud vajaduse korral lisaauditid, et teha kindlaks nende probleemide ulatus, ja soovitab vajalikke parandusmeetmeid, nagu on nõutud komisjoni delegeeritud määruse artikli 27 lõikes 5.</p> <p>16.8. Olemas on tõhusad menetlused tegevusauditite tulemusel esitatud soovitude ja ette nähtud parandusmeetmete rakendamise seireks.</p>	
Ühissätete määruse artikli 127 lõige 7, komisjoni delegeeritud määruse artikkel 29 ning finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punktid a ja b	Põhinõue 17. Piisavad raamatupidamise aastaaruannete auditid	
Hindamiskriteeriumid	<p>17.1. Auditeerimisasutus teostab raamatupidamise aastaaruannete auditid kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 artikliga 29 (vt ka komisjoni juhised raamatupidamise aastaaruannete auditi kohta) ja programmi auditistrateegiaga, keskendudes sertifitseerimisasutuse puhul asjakohaste põhinõuete hindamisele.</p> <p>17.2. Et teha auditiaruannete koostamisel järeldus, et raamatupidamise aastaaruanne kajastab kulusid õigesti ja õiglaselt, kontrollib auditeerimisasutus, kas kõik ühissätete määruse artikliga 137 nõutavad elemendid on raamatupidamise aastaaruandes õigesti kajastatud ning vastavad tõendavatele raamatupidamisandmikele, mis on kõigi asjaomaste asutuste ja toetuseaajate valduses. Auditeerimisasutus kontrollib sertifitseerimisasutuse esitatud aastaaruannete alusel, kas: [vt ülejäänud tekst käesolevate juhiste I lisas].</p> <p>17.3. Raamatupidamise aastaaruannete auditites võetakse arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardeid. Eeskätt tuleks kõik raamatupidamise aastaaruannete auditite etapid dokumenteerida nõuetekohaselt töödokumentides (sh kontroll-lehel), tõendades sellega konkreetse auditeerimistöö elluviimist (süsteemiauditite, tegevusauditite ja sertifitseerimisasutuse auditeerimisasutusele laekuvate aastaaruannete lõpliku lisakontrollimise kaudu), auditiaruannete koostamist ja sellise töö tulemusel järelduste tegemist.</p> <p>17.4. Auditeerimisasutuse tasandil on olemas tõhusad auditimenetlused raamatupidamise aastaaruannete auditite tulemusel esitatud soovitude ja ette nähtud parandusmeetmete rakendamise seireks, sealhulgas raamatupidamise aastaaruandes tehtud finantskorrektsioonide täpse kajastamise kontrollimiseks (tegevusauditite tulemuste järelkontroll).</p>	
Ühissätete määruse artikli 127 lõige 5 ja finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punkt b	Põhinõue 18. Piisavad menetlused usaldusväärse auditiaruannete esitamiseks ja iga-aastase kontrolliaruande koostamiseks	
Hindamiskriteeriumid	18.1. Auditeerimisasutuses on kehtestatud menetlused selle tagamiseks, et iga-aastased kontrolliaruanded ja auditiaruanded on usaldusväärsed, et neis kajastatakse süsteemiauditite, tegevusauditite ja raamatupidamise aastaaruannete auditite käigus tehtud järeldusi ning et need vastavad asjakohases komisjoni rakendusmääruses ette nähtud näidistele (vt ka komisjoni juhised iga-aastase	

Viited ühissätete määruse, komisjoni delegeeritud määruse ja finantsmääruse artiklitele	PÕHINÕUDED JA HINDAMISKRITEERIUMID	HINDAMISKATEGOORIAD ⁶
	kontrolliaruande ja auditiarvamuse kohta).	
	18.2. Auditeerimisasutuses on kehtestatud menetlused selle tagamiseks, et iga-aastane kontrolliaruanne ja auditiarvamus esitatakse komisjonile finantsmääruse artikli 59 lõike 5 punktis b ette nähtud tähtajaks.	
	18.3. Kõikidest avastatud vigadest antakse nõuetekohaselt teada ja nendega tegeletakse lähtuvalt veamäärast ja auditiarvamusel.	
	18.4. Kui laiendatud koguvea määr on olulisuse piirmäärast kõrgem, analüüsib auditeerimisasutus selle mõju ja esitab soovitusel, et tagada vastuvõetava koguvea määra saavutamiseks parandusmeetmete võtmine.	
	18.5. Iga-aastane kontrolliaruanne ja auditiarvamus peaks hõlmama kõiki Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgil elluviidavates programmides osalevaid liikmesriike.	

Koostanud:
Läbi vaadanud:

Kuupäev:
Kuupäev:

III LISA. ÜLDINE JÄRELDUS JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMI KOHTA

Liikmesriigi asutus	Asutuse hinnang (kategooriad 1–4)	Olemasolevad riske maandavad tegurid / kompenseerivad kontrollid, mis mõjutavad otseselt süsteemi tasandil toimuvat hindamist	Jääkrisk seoses tehingute korrektusega⁸	Üldine järelalus süsteemi kohta (kategooriad 1–4)
Korraldusasutus				
Sertifitseerimisasutus				
Auditeerimisasutus				
Koostanud:		Kuupäev:		
Läbi vaadanud:		Kuupäev:		

⁸ Väga väike, keskmine, suur.

IV LISA. PÕHINÕUETE SEOS MÄÄRAMISKRITEERIUMIDEGA

<i>Asutus</i>	<i>Põhinõue/hindamiskriteerium</i>	<i>Asjaomane määramiskriteerium (ühissätete määruse XIII lisa)</i>
Korraldusasutus	Põhinõue 1	
Korraldusasutus	1.1	1. jao punkt i või ii
Korraldusasutus	1.2	1. jao punkt iv
Korraldusasutus	1.3	1. jao punkt i
Korraldusasutus	1.4	1. jao punkt ii või 3. jao punkt A
Korraldusasutus	1.5	1. jao punkt ii
Korraldusasutus	1.6	
Korraldusasutus	Põhinõue 2	
Korraldusasutus	2.1	3. jao punkti A alapunkt i
Korraldusasutus	2.2	3. jao punkti A alapunkt i
Korraldusasutus	2.3	3. jao punkti A alapunkt i
Korraldusasutus	2.4	3. jao punkti A alapunkt i
Korraldusasutus	2.5	3. jao punkti A alapunkt i
Korraldusasutus	Põhinõue 3	
Korraldusasutus	3.1	3. jao punkti A alapunkt v või ix
Korraldusasutus	3.2	3. jao punkti A alapunkt ix
Korraldusasutus	3.3	3. jao punkti A alapunkt ix
Korraldusasutus	Põhinõue 4	
Korraldusasutus	4.1	3. jao punkti A alapunktid ii ja iii
Korraldusasutus	4.2	3. jao punkti A alapunkt ii
Korraldusasutus	4.3	3. jao punkti A alapunkt i, ii, iii või v
Korraldusasutus	4.4	3. jao punkti A alapunkt ii või vii
Korraldusasutus	4.5	3. jao punkti A alapunkt ii, punkti B alapunkt iv või 4. jao punkt B
Korraldusasutus	Põhinõue 5	
Korraldusasutus	5.1	3. jao punkti A alapunkt iv või vii
Korraldusasutus	5.2	3. jao punkti A alapunkt iv või vii
Korraldusasutus	5.3	3. jao punkti A alapunkt vii
Korraldusasutus	Põhinõue 6	
Korraldusasutus	6.1	3. jao punkti A alapunkt iv ning 4. jao punkti A alapunktid i ja ii
Korraldusasutus	6.2	3. jao punkti A alapunktid iv ja vii ning 4. jao punkti A alapunktid i ja ii
Korraldusasutus	6.3	3. jao punkti A alapunkt iv
Korraldusasutus	Põhinõue 7	
Korraldusasutus	7.1	3. jao punkti A alapunkt vi
Korraldusasutus	7.2	3. jao punkti A alapunkt vi
Korraldusasutus	7.3	3. jao punkti A alapunkt vi
Korraldusasutus	7.4	3. jao punkti A alapunkt vi

<i>Asutus</i>	<i>Põhinõue/hindamiskriteerium</i>	<i>Asjaomane määramiskriteerium (ühissätete määruse XIII lisa)</i>
Korraldusasutus	7.5	3. jao punkti A alapunkt vi
Korraldusasutus	7.6	3. jao punkti A alapunkt vi
Korraldusasutus	7.7	3. jao punkti A alapunkt vi
Korraldusasutus	Põhinõue 8	
Korraldusasutus	8.1	3. jao punkti A alapunkt viii
Korraldusasutus	8.2	3. jao punkti A alapunkt viii
Korraldusasutus	8.3	3. jao punkti A alapunkt viii
Korraldusasutus	8.4	3. jao punkti A alapunkt viii
Sertifitseerimisasutus	Põhinõue 9	
Sertifitseerimisasutus	9.1	1. jao punkt i või ii
Sertifitseerimisasutus	9.2	1. jao punkt iv
Sertifitseerimisasutus	9.3	1. jao punkt i
Sertifitseerimisasutus	9.4	1. jao punkt ii või 3. jao punkt B
Sertifitseerimisasutus	9.5	1. jao punkt ii
Sertifitseerimisasutus	9.6	
Sertifitseerimisasutus	Põhinõue 10	
Sertifitseerimisasutus	10.1	3. jao punkti B alapunkt iv või 4. jao punkt B
Sertifitseerimisasutus	10.2	1. jao punkt ii või 3. jao punkti B alapunkt i
Sertifitseerimisasutus	Põhinõue 11	
Sertifitseerimisasutus	11.1	3. jao punkti B alapunkt iii
Sertifitseerimisasutus	11.2	3. jao punkti B alapunkt iii
Sertifitseerimisasutus	11.3	3. jao punkti B alapunkt iii
Sertifitseerimisasutus	Põhinõue 12	
	12.1	3. jao punkti B alapunkt iii
	12.2	3. jao punkti B alapunkt iii
Sertifitseerimisasutus	Põhinõue 13	
Sertifitseerimisasutus	13.1	3. jao punkti B alapunkt ii
Sertifitseerimisasutus	13.2	3. jao punkti B alapunkt i või ii
Sertifitseerimisasutus	13.3	3. jao punkti B alapunkt ii
Sertifitseerimisasutus	13.4	3. jao punkti B alapunkt ii
Sertifitseerimisasutus	13.5	3. jao punkti B alapunkt ii
Auditeerimisasutus	Põhinõue 14	puudub
Auditeerimisasutus	Põhinõue 15	puudub
Auditeerimisasutus	Põhinõue 16	puudub
Auditeerimisasutus	Põhinõue 17	puudub
Auditeerimisasutus	Põhinõue 18	puudub